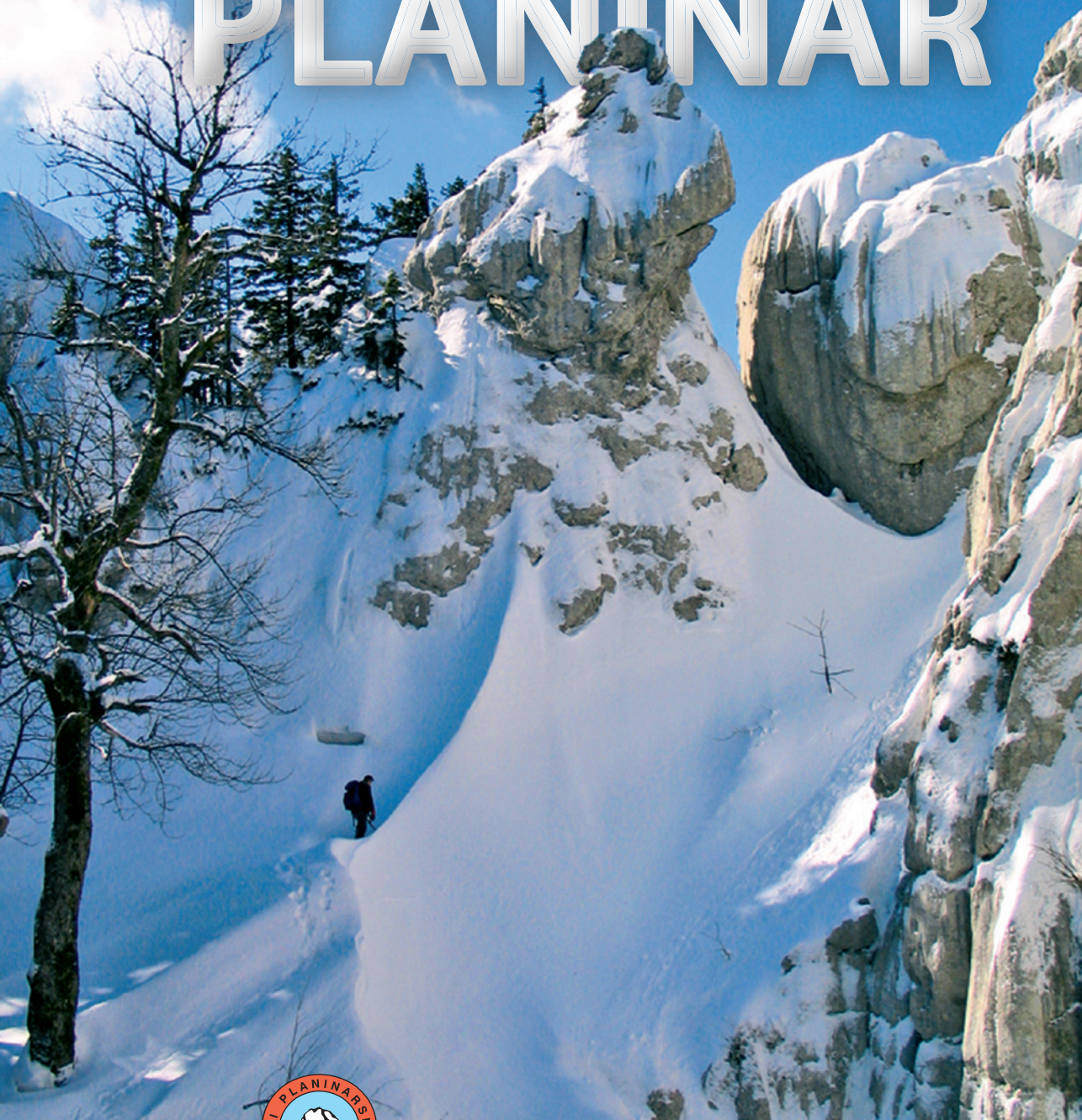

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **113**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

2

VELJAČA
2021

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.hps.hr
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured HPS-a
tel. 01/48-23-624
tel. 01/48-24-142
uredhps@hps.hr

Uredništvo

Adresa elektroničke pošte
za zaprimanje članaka,
vijesti i ilustracija:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Kerschhoffset d.o.o.
Ježdovec

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
alan.caplar@hps.hr

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Bibliografija

Stari brojevi časopisa u PDF formatu i bibliografski pretraživač sadržaja svih dosad izdanih brojeva dostupni su na web stranici HPS-a www.hps.hr

Suradnja u časopisu

Časopis objavljuje sve vrste članaka i vijesti zanimljivih za planinare. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati elektroničkom poštom ili putem web-servisa za velike datoteke. Slike treba slati u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ne unutar Word dokumenata. Uredništvo zadržava pravo redakture, lekture i korekture tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, također uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu na listiću za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na tom listiću možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili putem web obrasca javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (uredhps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142).

Časopis se distribuira poštom, na osobnu adresu pretplatnika.

Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

56 Proljeće kada su
brda sišla u doline

64 Bajka od 1100 kilometara

71 Kada s djecom u planinu?

74 Dobri duh Hahlića

Sadržaj

Članci

- 56 Proljeće kada su brda sišla u doline**
Rene Lisac
- 63 Oštećen planinarski dom Matija Filjak na Hrastovičkoj gori**
- 64 Bajka od 1100 kilometara**
Feručo Lazarić
- 71 Kada s djecom u planinu?**
Arian Čavala
- 74 Dobri duh Hahlića**
Kristina Jurčić i Dean Jurčić
- 79 Kako preživjeti koronu na planinarski način**
Vanja Radovanović
- 82 Zvonarov put na Ravnoj gori**
Mira Smerke
- 86 Velebit kakav još nismo doživjeli**
Biserka Radović
- 89 Na grebenima Golovrha i Višerujne**
Željko Vinković
- 93 U zagrljaju Dachsteina**
Sonja Sabo i Mario Pinjuh
- 98 Hrvatska planinarska obilaznica u 2020.**

Rubrike

- 102 Planinarska faleristika:**
Značke HPD-a Mala Rava, Zadar
(Vjekoslav Kramberger, Požega)

Tema broja

Angažman planinara u otklanjanju štete od potresa

Naslovnica

Vrtača na Bijelim stijenama,
foto: Zlatko Smerke

Proljeće kada su brda sišla u doline

Osvrt na akciju »Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu«

Rene Lisac, Zagreb

Prošlog su proljeća planinari, speleolozi i alpinisti napustili svoje voljene planine. Time su planinske šume, livade i litice ostale tihe, bez njihovih razdraganih srca, veselih osmijeha, vedrih razgovora i uzvika, ali i njihovih strahova, znoja, pa i krvi i suza. Prošla je subota i nikog nema. U nedjelju, uvidjevši da njenih voljenih drugova i družica neće biti, tužna i razočarana planina svom se svojom silinom spustila u grad, u potrazi za svim onim osjećajima koji su joj bili tako naglo i nepravедno oduzeti. Prvo su na redu bili oni gorki...

Zagreb i potres

Hrvatska je bila u prvom tjednu karantene zbog pandemije Covida-19, kada su dva uzastopna potresa u nedjelju 22. ožujka 2020. probudila Zagreb. Udari jačine 5,5 i 5,0 po Richterovoj ljestvici prouzročili su razaranje kakvo grad nije

doživio od potresa 1880., nakon kojeg je uslijedila obnova i snažan urbani razvoj. Tako je nastao Donji grad kakav danas poznajemo i cijenimo. Upravo je taj dio Zagreba, izgrađen primarno od opeke, pretrpio u potresu 2020. najveća, konstrukcijska oštećenja. Zgrade koje su izgrađene poslije, u drugoj polovici 20. stoljeća, prošle su s neznatnom štetom i svoju stabilnost mogu zahvaliti upotrebi armiranog betona te posebno pojačanim statičkim standardima uvedenima na razini Jugoslavije nakon razornog potresa u Skopju 1963.

Oštećenja u Donjem gradu bila su brojna i raznolika, no najviše su nastradali konzolni elementi izgrađeni od opeke: dimnjaci i zabati. Srušeni i destabilizirani dimnjaci, koji su ostali nestabilno stajati na krovovima, stvorili su u razdoblju tisuća naknadnih potresa izravnu opasnost, kako za prolaznike, tako i za stanare zgrada. A njihova je brojnost u danima nakon

Jedno od brojnih oštećenih krovovišta

MARKO DUKŠI

Na zagrebačkim ulicama

prvog potresa zahtijevala brzu reakciju s ciljem njihova uklanjanja.

Akcija alpinista

Prvi koji su postali svjesni te situacije bili su vatrogasci i tvrtke za visinske radove, koji su već bili na terenu, a s obzirom na to da su mnogi od njih bliski prijatelji s alpinistima, nije trebalo dugo da se pokrene akcija. Inicijativu okupljanja alpinista pokrenuli su članovi Alpinističkog odsjeka HPD-a Zagreb-Matica, kojima se vrlo brzo priključilo još 90, većinom alpinista iz svih zagrebačkih društava, ali i speleologa i visokogoraca – svih koji su znali baratati i osiguravati se užetom. Spontano okupljeni kao entuzijasti, u koordinaciji s vatrogascima i visinskim radnicima, u kratkom su vremenu morali razviti sustav djelovanja i komunikacije te usvojiti način rada i osiguravanja svojstven radu na krovovima. Skupina se samoinicijativno prozvala »Nindža Krovnjače«. U timovima od tri do pet volontera u prvim danima uvijek je bio po jedan iskusniji »visinac«, koji bi vodio akciju i nadzirao tehnike osiguravanja i rada. Koordinacija, koju su provodili Igor Kranjec, Ivona Baniček (AO HPD-a Zagreb-Matica) i Mak Sedmak (visinski radovi), sastojala se od dinamičnog povezivanja, raspoređivanja timova po lokacijama, usklađivanja s kranovima visinaca i dojavama vatrogasaca te kontinuiranog evidentiranja obavljenog posla, uz prikupljanje fotografija.

Ciljevi su bili u što kraćem roku što većem broju građana omogućiti siguran boravak u njihovim domovima, gradske ulice učiniti sigurnima za promet i pješake te rasteretiti jedinice vatrogasaca i visinskih radnika od velikog broja intervencija. Također smo željeli iskoristiti mnogobrojnost volontera kako bismo ubrzali prikupljanje podataka o stanju na krovovima i evidentiranje potrebnih i odrađenih intervencija. Strateški se u akciji mogu razlikovati tri faze. U prvoj su se sistematski od vrata do vrata obilazili i čistili krovovi zgrada u glavnim ulicama počevši od Trga bana Jelačića, s naglaskom na glavne koridore i tramvajski promet: Ilicu, Jurišićevu,

Prašku, Frankopansku... Kad je uži centar grada bio očišćen, učinkovitije je bilo usmjeriti se na detektirane prijetnje, za koje smo dojave dobivali od vatrogasaca ili pak doznawali za njih zahvaljujući snimkama iz drona. Kada se broj dojava smanjio, na inicijativu Marka Petrunića (AO HPD-a Željezničar) uspostavili smo komunikaciju s Facebook grupom »Potres u Zagrebu – Svi mi u centru«, čime je počela treća faza, u kojoj smo se, do kraja akcije, oslanjali na dojave građana na društvenim mrežama. U tu je svrhu otvorena i službena Facebook stranica akcije »Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu«, na kojoj su se redovito objavljivale fotografije odrađenih lokacija i prikupljale dojave građana.

Dan na zagrebačkim krovovima

Nakon početnog strahopoštovanja i suzdržanosti, dani na zagrebačkim krovovima ubrzo su počeli podsjećati na dane u planini, koji su nam tada bili oduzeti. Rano i čilo ustajanje, skupljanje opreme, parkiranje nasred Zrinjevca i sastanak kod Radića u Jurišićevoju, gdje se dijelimo u timove i dobivamo adrese za akciju. Jutarnja šetnja mirnim i praznim gradom dovodi nas do prve lokacije gdje nas ponekad dočeka tko god od stanara, otprati do krova i usput ispriča svoju priču. Ponekad sami izlazimo na krov, zveckajući opremu, razmotavaju se užeta. Slijedi dogovaranje strategije, najčešće u timu od petero po dvoje napada jedan dimnjak, a peti, koji je najmanje iskusan ili premoren od

jučerašnjeg dana, pazi na aute i prolaznike na ulici. Iskusniji postavljaju ili kontroliraju osiguravališta i užad te se hvataju u koštac s najsloženijim dimnjacima: masivne i nestabilne betonske kape, teško dostupni, eksponirani ili nestabilni dijelovi krovova. Pripreme traju dugo, ali kad čekići počnu veselo udarati, nestabilni dimnjaci od starih i trošnih opeka nestaju jedan za drugim, dok opeke fijuču leteći u dvorišta ili potkrovlja. Skidali smo urušene i pomaknute dimnjake, rasipali rastresit materijal od cigli, crjepova i žbuke koji su prijetili da će pasti na ulicu, spuštali armirane kape dimnjaka užetom, gdje je bilo moguće, a većinom ih razbijali macolama i čekićima. Omatali smo dimnjake kako se ne bi rasuli i kada je bilo potrebno pripremali ih za transport kranom. Sigurnost svih bila je na prvom mjestu, ali i brzina, jer je svaki srušen dimnjak koji ostane na krovu bio još jedna tempirana bomba koja stoji do sutra. Akcija redovito nije prestajala od zore do sumraka, samo bi se netko zaleteo do pekarnice po gablec. Nerijetko bi se u 16 sati čulo: »Stignemo još jedan krov? Stignemo! Pa imamo čeonke!«

Kao i jutarnje, tako su nam i večernje šetnje potpuno praznim gradom, usred karantene, hodanje ulicama bez prometa, ostale svima urezane u sjećanje. Posred pustog Zelenog vala ili Prilaza baruna Filipovića, svatko u svojoj prometnoj traci, zadovoljno i ponosno korača pod punom penjačkom spremom, nakon još

Pomoć kod uklanjanja oštećenih dimnjaka

Radovi iznad Britanskog trga

jednog uspješnog dana potpuno ispunjenoga krovnom akcijom.

Slijede tri izvještaja s terena, objavljena u proljeće na Facebook stranici Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu:

- *Strah i trepet Ilice 146.* (8. travnja 2020.) Preko 250 kg betonske kape ostalo je nekim čudom stajati na vrhu krova kao neki kuriozitet moderne arhitekture, tik iznad Ilice bez zatvorenog prohoda ljudi. Niti jedna cigla pod njim nije bila stabilna, dimnjak nije bilo moguće omotati i znali smo da čim dirnemo kapu sve leti na sve strane. Koordinirano je nas 6 pomalo izvlačilo cigle i pridržavalo betonsku kapu dok se pomalo uz urušavanja naslaga cigli nije spustila na platformu od greda koju smo niže za to pripremili. Niti jedan komad nije završio na Ilici koju smo prethodno naravno zatvorili.
- *Tonske granate na Visokoj 10.* (9. travnja 2020.) Dva dimnjaka su se potpuno urušila

u potkrovlju, tako da je dio koji je bio iznad krova, svaki preko tonu težak, ostao stajati uglavljeno na krovnim letvicama i prijetio da padne sa 6 m visine na montažni strop

Jedan od brojnih srušenih dimnjaka

Svakodnevna slika sa zagrebačkih krovova

stana u kojem je osoba u samoizolaciji. Bili su visinski radnici i vatrogasci, zbog delikatnosti situacije i nemogućnosti dolaska kranom svi su odustali. Grupica od 4 alpinista oprezno fiksira i rastavlja lebdeće dimnjake bušeći betonske kape i skidajući ciglu po ciglu.

- Domjanićeva 28, eldorado od 10 dimnjaka poskidanih u 4 h akcije. (5. travnja 2020.) Divni stanari, kažu: vatrogasci su bili nekoliko puta i odustali. Gospođa regulira promet i donosi vodu za nas žedne na krovu, mame narezuju pladnjeve za domjenak na otvorenoj galeriji s pogledom na stražnje dvorište. Dimnjaci nestaju jedan za drugim u prašini potkrovlja. Bakica kroz prozor dodaje sapun i vrčeve vode za pranje ruku, iz nekog prozora iskače sok i mineralna, curica za to vrijeme nam crta zahvalnicu. Sve na propisnoj fizičkoj i dezinfekcijskoj distanci, a socijalna distanca nikad manja.

Zagrepcanci: zahvalnost, donacije i nagrade

Nedostatak mogućnosti za outdoor aktivnosti tijekom karantene zacijelo je bio jedan od

motiva da se 90 alpinista više od puna dva tjedna svim svojim kapacitetima posveti raščišćavanju krovova. Većina svakodnevno, poneki bi dolazili rano nakon posla, neke su na njihovu radnom mjestu zamijenili kolege, a oni koji su zbog karantene radili od kuće svakako su se snalazili, radeći online do kasnih noćnih sati i ujutro opet na krovove. No osjećaj da je sada taj trenutak kada Zagreb treba alpiniste i kada svi mi trebamo biti tu za njega bio je neumoljiv. Svaki slobodni trenutak koji nismo proveli na krovu bio je gotovo bolan i samo se trebalo odazvati i prepustiti vrtlogu krovova i dimnjaka.

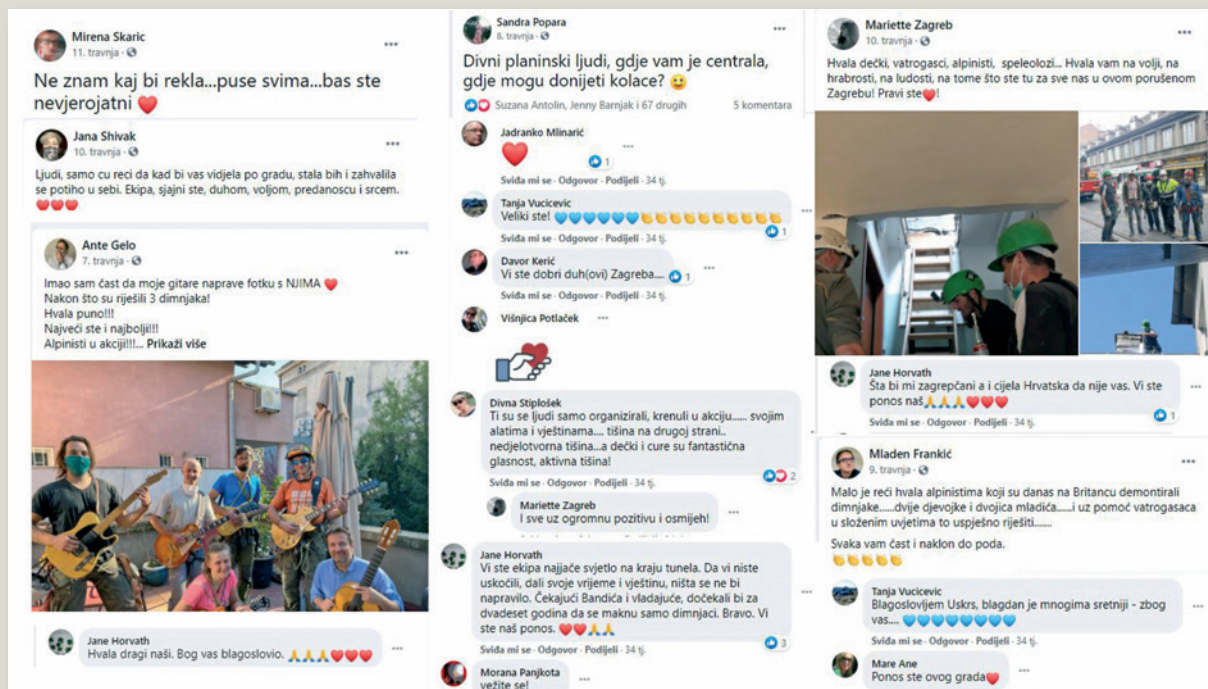
Zahvalnost ljudi kojima smo uklonili opasnost s njihova krova nismo očekivali, ali ona je ubrzo počela navirati sa svih strana, od lica koje smo susretali na stubištima preko nebrojenih dirljivih postova na Facebook stranici do medijskih objava. Svjesnost da postoje konkretni ljudi kojima izravno pomažemo samo je dodatno rasplamsala motivaciju i uobičajenu penjačku radost, koja je sada dobila sasvim novu dimenziju. Trebalo je proći vrijeme da shvatimo zašto su alpiniste stanari doživljavali toliko posebnima, a poneki ih čak gledali u čudu. Na njihov

strah od korone, kada se činilo da je spas ostati doma, nadovezala se nova opasnost, točno iznad njihovih glava, bezizlazna situacija. Kamo sada otići?!? Iznad doma su dimnjaci, a vani je korona! Zaista je razumljivo da su promatrajući alpiniste kako veselo skakuću po njihovim trošnim krovovima, pjevuše i smiju se imali dojam da su došli iz nekog drugog svijeta. Na neki način i jesu, iz planina... Akcija je službeno trajala dva tjedna, a nekima i dulje, riješeno je više od 300 adresa, srušeno gotovo 1000 dimnjaka.

Iz HPD-a Željezničar sudjelovalo je 12 članova, no društvo je akciji dalo značajnu institucionalnu potporu. Donacija planinara i prijatelja iz Rijeke, Egona Mirta, kao i donacija Rotary kluba, usmjerene su preko HPD-a Željezničar na kupovinu opreme za volontere. Prijavu građanske inicijative »Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu« za dodjelu donacija HEP-a »Svjetlo na zajedničkom putu« također provodi HPD Željezničar i inicijativa tim putem dobiva iznos od 15.000 kuna, čime će se nadoknaditi velik dio vlastite opreme koju su volonteri koristili i oštetili na krovovima. Inicijativa je također

Fotografije: arhiva volonterske inicijative »Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu«

Inicijativa je nagrađena nizom nagrada i priznanja

osvojila nagradu Fonda za druge »Nada Dimić«, koju je prosljedila udruzi za pomoć djeci s poteškoćama Kolibrići, i dobila Volonterskog Oskara za građanske inicijative i humanitarne akcije od Volonterskog centra Zagreb. Dana 24. travnja članovi inicijative primljeni su u predsjedničkim dvorima na Pantovčaku, gdje su primili službenu zahvalu predsjednika Milanovića. Volonterska inicijativa »Alpinisti, speleolozi i visinci pomažu Zagrebu« nagrađena je i posebnim priznanjem Hrvatskoga planinarskog saveza za 2020. godinu.

Bila su to dva nezaboravna tjedna. Usred karantene alpinisti su dobili priliku dati sve od

sebe i biti zaista korisni. Oni koje se često percipira kao individualce, ovisnike o adrenalinu i ljude koji nepotrebno riskiraju svoj život, dobili su priliku pokazati što su u brdima u sebi izgradili. Nisu to samo tehničke vještine potrebne za takav posao, tu su sigurnost i snalažljivost u teškim ili opasnim okolnostima, neustrašivost, kreativnost, efikasnost, neumornost, altruizam, zajedništvo... a i sposobnost da se pritom vrlo dobro zabave. Sve to, što inače ostavlja osmijeh na licu penjača koji se vraća nakon uspješnog uspona, izvedenog samo za njega i njegovog partnera, punilo je naša srca i tih dana nakon silaska s uspješno saniranoga krova i riješene još jedne opasne lokacije. No ovaj je put taj osmijeh dobio svoj odraz u sjaju očiju naših sugrađana i njihovim dirljivim porukama zahvale. Zaista, prošlog su se proljeća brda spustila u doline, sa svim onim što ona jesu. Na kraju su samo ostali ljubav, zahvalnost i zajedništvo.

Članak je napisan sredinom prosinca 2020., kao retrospektiva aktivnosti nakon razornog potresa koji se dogodio 22. ožujka u Zagrebu. Samo nekoliko dana poslije uspostavljanja druge karantene, 28. prosinca 2020. područje Banovine pogodila su dva potresa jakosti veće od 5,0 te dan poslije razoran potres jakosti 6,2 Richterove ljestvice. U Petrinji, Sisku, Glini i brojnim manjim stradalim mjestima Nindža Krovjače su opet na trošnim krovovima, koji se nižu pod konstantnim podrhtavanjima tla. Tu su već od prvog dana i u većem broju nego ikad.

Druženje i zadovoljstvo nakon uspješno obavljenog posla

Oštećen planinarski dom Matija Filjak na Hrastovičkoj gori

U snažnom potresu koji je 29. prosinca 2020. pogodio šire područje Petrinje stradali su brojne kuće, među kojima i planinarski dom Matija Filjak na Hrastovičkoj gori. Zbog oštećenja dom do daljnjega neće biti u funkciji. S doma je u potresu pao dimnjak i bilo je oštećeno krovništvo (crjepovi), a unutar objekta razbijen je i razbacan inventar. Geodetska piramida na vrhu prelomila se na nekoliko mjesta i vidikovac podignut uz nju ne može se koristiti. Oštećena je i pristupna cesta do vrha Hrastovičke gore.

Dužnosnici Hrvatskog planinarskog saveza od prvih dana nakon potresa u kontaktu su s dužnosnicima i članovima HPD-a Zrin te je ponuđena i dogovorena neposredna pomoć za planinarski dom. Jedna od brojnih volonterskih planinarskih ekipa koje su pružale pomoć stradalim građanima u kontaktu s članovima HPD-a Zrin koji upravlja objektom u najkraćem je roku napravila hitnu sanaciju krovništva i složila crjepove kako bi kuća bila zaštićena od atmosferskih utjecaja. Hrvatski planinarski savez je osim s HPD-om Zrin i planinarima koji su angažirani na sanaciji štete, u kontaktu i s Državnom geodetskom upravom, koja je obaviještena o oštećenju geodetskog trigonometra na vrhu Hrastovičke gore.

HPD Zrin 8. siječnja 2021. objavio je poziv na prikupljanje donacija za obnovu planinarskog doma

Uništen geodetski stup na vrhu Hrastovičke gore

Srušeni dimnjak planinarskog doma Matija Filjak

Matija Filjak. Sve planinare pozivamo da se u dogovoru s HPD-om Zrin na odgovarajući način uključe u obnovu, prema obavijestima na web stranici www.hpd-zrin.hr.

U spašavanju stradalih, uspostavi opskrbe i drugim humanitarnim zadacima na potresom poharanom području posebno se angažirala Hrvatska gorska služba spašavanja. Isto tako, u otklanjanju i saniranju štete na potresom pogođenom području, kao i u prikupljanju raznih vrsta pomoći širom Hrvatske aktivno su se uključili i svojim doprinosom istaknuli planinari iz svih krajeva Hrvatske.

Hitna sanacija krovništva

Bajka od 1100 kilometara

Putopisni zapis s Via Adriatice

Feručo Lazarić, Svetvinčenat

Kad sam prošlog ljeta jednog popodneva slušao glazbu s radija pod krošnjom trešnje u svom voćnjaku, zazvonio mi je mobitel. Pulski planinar Sergio govori mi da planira prehodati Via Adriaticu, 1100 kilometara dug put od Prevlake do rta Kamenjaka u Istri. Rekao mi je usput da mu se mogu pridružiti ako si nađem pratnju.

Planirao sam u 2020. uspon na Karpate u Rumunjskoj, četiritisućnjak u Alpama te vožnju tandem biciklom oko Balatona. No, sve je to propalo zbog epidemije koronavirusa. Počeo sam razmišljati da bi obilazak Via Adriatice bio dobar nadomjestak za sve izgubljeno, ali bio sam uvjeren da bi propješačiti te silne kilometre po planinama uzduž obale ipak bilo previše. Moje je dvojbe otklonio Srećko, autor spomenutoga dužinskoga planinarskog puta, kad me je iste večeri nazvao. Govori mi da bi to bila velika promocija te jedine hrvatske duge staze i da će mi pomoći u traženju pratnje i organizaciji. Priznajem, zanimalo me je i kako bih dva mjeseca funkcionirao bez doma, kreveta, kupaonice, žene i njezine kuhinje. To me je jako privlačilo. Privlačilo me je i višednevno hodanje, zanimalo me je kako tijelo reagira na takve napore. Hodajući najbolje upoznajemo kraj, svoju zemlju, a na koncu i sebe.

Nakon svih tih razmišljanja čvrsto sam odlučio ući u tu pustolovinu naslijepo i odmah počeo s kondicijskim pripremama. Produžio sam hodanje i boravak u teretani, trčao i brzo hodao na traci za trčanje. Intenzivirao sam i planinarenje. Razmišljao sam i o prehrani. Znao sam da mi o tome može mnogo reći moja zagrebačka prijateljica i velika putnica Kristina, pa sam je nazvao. Govori mi da se počnem hraniti monotono. Tako izbacim vino, pijući vodu, pa desert, salatu i na ženino veliko čuđenje – digestiv. Poneku sam noć uzeo i vreću za spavanje te otišao spavati na balkon, znajući da me čeka spavanje u vreći.

Termin polaska odabrao sam prema dinamici pravljenja vina. Koordinaciju pratitelja duž cijele staze preuzela je moja planinarska prijateljica Davorka. Bili su to moji prijatelji koji su me pratili na prijašnjim planinarenjima, a javili su se i planinari koje nisam poznavao, a koji su me bili voljni pratiti na nekoj dionici puta. Tako sam upoznao divne ljude. Bilo je i onih koji su nam poklanjali smještaj, hranu, prevozili nas na mjesto gdje smo stali prethodni dan, zvali nas na pivo. No, krenimo redom.

Pošto sam mošt spremio u bačve, bio sam spreman za polazak. Najprije smo Sergio i ja autobusom otputovali u Zagreb, gdje nas dočekuju Tatjana i Srećko, alfa i omega Via Adriatice. Veselo razgovaramo, a oni nam poklanjaju *buff*, vrlo praktično pokrivalo za glavu. Prate nas do željezničkoga kolodvora i ispraćaju na noćni vlak za Split. Pridružuje nam se i Zlatko, moj međimurski prijatelj, koji će me pratiti od Prevlake do Brela, oko tristo kilometara. Među prvim je prehodao Via Adriaticu pa boljeg pratitelja nisam mogao poželjeti.

U Splitu nas dočekuju moja prijateljica Aleksandra, planinarka iz HPD-a Mosor, i nezamjenjivi Čerčo, pročelnik splitskog HGSS-a. Aleksandri sam povjerio zimske gojzerice, hlače i jaknu, što će mi sigurno trebati na Velebitu, a Čerčo nas je trebao odvesti do Prevlake. No, nakon Dubrovnika bio je tako jak pljusak da smo prekinuli vožnju i početak hoda odgodili za sutradan. Zaustavili smo se u Mokošici, malom mjestu na obali rijeke Omble. Vrlo ljubazni planinari iz PD-a Sniježnica počastili su nas ručkom u obližnjoj konobi, a potom smjestili u svoje prostorije. Bilo je to atomsko sklonište, a u njemu kreveti, kupaonica i kuhinja. Predivan početak. Čak su nam nosili i hranu, a u hladnjaku je bilo puno pića za sve ukuse.

Pet smo dana bili kod njih, a oni su dolazili po nas i odvozili nas na mjesto dokle smo stigli

prethodnog dana. Toliko su me dirnuli i nadahnuli svojom dobrotom i pažnjom da sam za njih napisao i skladao pjesmu, koju sam im s užitkom otpjevao. Prvo su nas dopratili u Prevlaku, najjužniju kopnenu točku u Hrvatskoj. Krenuli smo uz kišu i njihov pljesak.

Prvi smo dan othodali tridesetak kilometara, do Kune Konavoske. U malom mjestu Grudi zaustavlja nas jedan gospodin. Govori da me je vidio na televiziji i da nas želi počastiti. Daje nam hladno pivo, grožđe i rakiju od ruže. Već je sutradan pred nama prva planina! Penjemo se na Sniježnicu, gdje nas na vrhu dočekuju jaka, ledena kiša i vjetar. Čvrsto se držeći za Zlatkov ruksak, spuštam se niz greben. Vrlo uzbudljiv spust mobitelom je snimio moj pulski prijatelj.

Dani su prolazili, vrijeme nas je mazilo, a kilometri su se nizali za nama. Već sam prvi dan dobio žuljeve. Toliko sam se naslušao o njima, o mukama koje stvaraju, no kako su došli tako su i otišli. Nekoliko sam ih jutara pokrivao flasterom, pedesetak koraka hodao kao po žeravici. Nakon

pet-šest dana bol je potpuno nestala, a tabani su mi bili tvrdi i grubi kao brusni papir.

Prolazeći pored rijeke Omble vidjeli smo kako su ljudi u davnini iskorištavali hladnoću vode na izvoru za hlađenje pića. Kažu da je Ombla sa svojim tridesetmetarskim tokom najkraća rijeka na svijetu. Eto i Dubrovnik! Gledali smo ga sa Srđa, bio je kao na dlanu. Opraštamo se s Jovankom, Vlahom, s preljubaznim domaćinima iz Mokošice, i pod punom opremom grabimo prema Stonu. S dvadeset pet kilograma u ruksaku prolazimo pored Trstena. Pred njegovim poznatim arboretumom stoji velika platana. Pokušavam je obuhvatiti rukama, ali puno su prekratke. Ondje nas je čekalo prvo iznenađenje. Zaustavlja nas policija misleći da smo ilegalni migranti. Ubrzo uviđaju pogrešku, pa se uz šale zajedno fotografiramo.

Stižemo u Ston, gdje prvi put noćimo u šatoru. Direktor stonske solane daje nam mjesto u solani za podizanje šatora. Donosi nam večeru, vino i priča o bogatoj i dugoj povijesti solane. Predobar je to čovjek, jedan u nizu divnih ljudi

što smo ih dosad upoznali. Čak nam daruje originalan suvenir stonske solane, pola kilograma vrlo cijenjene djevičanske soli. Puni smo dojмова, a to je tek početak. Noću čujem nevjerovatno glasanje čagljeva.

Nastavljamo Pelješcem. Nakon desetak kilometara stižemo u Janjinu. Skidam pretežak ruksak i u marketu nabavljam nezaboravno velik sendvič, uz hladno pivo. Bio je to neopisiv užitek. Slijedi teška dionica po kamenjaru i suncu, uz stalan uspon. Bio mi je to dosad najteži dan. U Kuni Pelješkoj zaustavlja nas jedan gospodin gledajući nas s velikim ruksacima i pita »Odakle vi?« Odgovaramo: »Iz Prevlake«. »Pa vi niste normalni«, on će na to. Da smo mu rekli i kamo idemo, možda bi bio pozvao prvu pomoć. Sunce je nemilosrdno žarilo, a Orebić je bio još daleko, daleko.

Grožđe što smo ga povremeno ubirali uza stazu dalo nam je energiju. U Orebić smo stigli po mraku. Dočekuje nas Tanja, planinarka i članica HGSS Stanice Orebić, i vodi u jednu orebičku konobu, gdje su nas domaćini počastili vrlo ukusnom večerom. Slijedi druga planina, Sveti

Ilija ili Zmijsko brdo. Sutradan smo ga ispenjali i stigli do Trpnja.

Trajektom smo doplovili do Ploča, a potom došetali do Gradca, gradića na moru. Ana, ljubazna planinarka iz PD-a Adrion, smjestila nas je u svom apartmanu i nekoliko nam dana kuhala prave kulinarske delicije, kao što je morski pas s krumpirom pod pekom. Bilo je za polizati prste.

Zatim je na red došlo Biokovo. Anja, češka nevjesta, došla je po nas i odvela nas u svoju kuću. Priredila nam je češku večeru. Meso pod pekom, neodoljiv kolač sa šljivama, uz češku rakiju i pivo. Sljedeći nas je dan Zoran, moj vrgorački prijatelj, otpratio na Svetog Juru. Prošao sam polakilometarskom feratom, a na vrhu zazvonio zvonom crkvice. Zoran mi opisuje vidik s vrha Biokova. Vide se more, otoci, svi okolni vrhovi, čak i Imotski sa svojim Modrim i Crvenim jezerom. Obilazimo i vrlo posjećen panoramski stakleni most i završavamo na Vošcu. Pratitelj Albert iz Makarske tamo je skuhao ukusan gulaš, u kojem sam zaista uživao, uz dalmatinsko vino i u zagrijanom domu. Predivno, nezaboravno!

Feručo Lazarić (treći slijeva) u pratnji planinarskih vodiča

Sjećam se anegdote koja se ondje zbila. U domu nema zahoda, pa treba ići van. Pet metara od ulaza duboka je provalija s čijeg je ruba prelijep vidik na Makarsku. Ondje je i ograda preko koje se noću mogu obavljati fiziološke potrebe. Za sitne potrebe nije teško, ali ako moramo spustiti hlače i prekoračiti preko ograde, nije baš ugodno. Upravo sam to morao noću učiniti nekoliko puta. Moram priznati da je bio pravi doživljaj čučati iznad kilometarske provalije držeći se za nesigurnu ogradu.

Prognoza za sutradan bila je olujno nevrieme i jaka grmljavina pa smo se rano ujutro dali u silazak. Pritom smo drugi put naišli na neprohodnu, neočišćenu stazu. Bilo je vrlo teško probijati se s teškim ruksacima, kao na silasku sa Svetog Ilije. Sve smo zaboravili kad smo stigli u lijep planinarski dom Velobrdski ledari. Ondje me je prvi put dočekala gitara pa sam zapjevao s ljubaznim domaćinima. Bruno, po zanimanju frizer, primijetivši da sam se dan prije loše ošišao, stručno je popravio moju frizuru. Znao je da nam sutradan dolazi ekipa iz HTV-a. U šali kažem da mi moj kompanjon namjerno nije rekao da sam se loše ošišao, kako bi bio ljepši od mene na televiziji. S guštom smo se tome nasmijali.

Cijeli smo sljedeći dan proveli s presimpatičnim planinarom Giovanijem. Počastio nas je neodoljivim slanim inćunima, kolačem od rogača, suhim smokvama, uz višnjevaču i vino. Doručkovali smo u lijepom okolišu Biokova, dok nam je on pričao lijepe, romantične priče, koje pripovijeda svojim gostima na turističkim turama. Nezaboravno!

Stigli smo do Brela, i to na krovu njegova džipa kojim vozi turiste na panoramsku vožnju po Biokovu. Ludo, nezaboravno, uzbudljivo! Dočekuju nas Nina i Tanja, mlada planinarka, svjetska putnica, i odvodi u jednu dalmatinsku konobu. Večera je bila pravo otkriće. Uživam u originalnom dalmatinskom specijalitetu, bronzinićima s lignjama. To ću svakako opet kušati sljedeći put kad posjetim Dalmaciju. Potom nas je odvela u svoj apartman, a sutradan ujutro imali smo odličan mamin doručak.

Stižemo do Lokve Rogoznice, gdje nas dočekuje gazda Karlo i smješta u svoj apartman. Susrećemo zagrebački par, Vicka i Vedranu. Novi

pratitelji, planinarski par koji čine Dalmatinac i Slavonka, prate me do omiške Fortice. Težak uspon, u podne – Dalmatinci kažu po zvizdanu – olakšao mi je Vicko. Stižemo tako do Cetine i Omiša. Tajana i Matej iz PD-a Podstrana ugošćuju nas u svom prostoru i daju večeru, odlične špagete bolonjez. Kažem odlične, jer su ih priredile mlade planinarke, a poznata je ona: Što je kuharica mlađa, to je večera slađa.

Sljedila je planina Perun. S pratiteljicom Ivanom, predsjednicom HPD-a Mosor, i vodičem Anđelkom, šetamo uz rijeku Žirovnicu. Hodajući uz nju, do Podstrane uživam u zvuku njenih slapova. Prolazimo kroz Split te doručkujemo pod zidinama Klisa. Sa svojim splitskim prijateljem Giovanijem nastavljam prema Kozjaku i domu Putalju. Do njega stižemo po mraku. Dočekuje me moj prijatelj, domar Vlado, s večerom i fantastičnim baklavama, te s rakijom od naranče koju, kaže, ima samo za posebne goste. Domalo stiže društvo uz harmoniku. Sviralo se, pjevalo i plesalo do kasno u noć.

S pratiteljicom Sandom proveli smo tri dana, sve do Svilaje. Na tom nam se putu dogodila druga nezgoda. Nakon Malačke i Lečevice izgubili smo markaciju jer je više nije ni bilo. Pala je noć, a mi smo i dalje bili u gustoj šumi. Dok su Sanda i Sergio s pomoću čeonih lampa tražili oznake, ja sam već počeo vaditi opremu za noćenje u prirodi. Noć je bila prilično hladna. Odjednom usklik! Sanda je našla makadam koji nas je odveo u civilizaciju. Još mi se jedna neugodna stvar dogodila. Bili smo smješteni u Kaštel Lukšiću, u prostoriji HGSS-a. Lijep, novi prostor, u blagovaonici vadim hranu iz ruksaka i stavljam na stol. Režem dugu, suhu salamu, kada Sergio uzvikne: »Stani! Mravi!« Po salami su šetali mravi i ona je na moju veliku žalost bila nejestiva. Taj sam dan dvaput pogriješio: ruksak sam stavio baš na mravinjak, a salamu nisam stavio u najlon vrećicu jer je bila predugačka.

Nakon uspona na Svilaju došli smo do doma Orlove stine, gdje me je čekala gitara. Lijepo smo se družili i pjevali. Domaćini iz PD-a Svilaja počastili su nas sinjskim uštipcima i sirom. Bila je to prava poslastica.

Eto Dinare! Na brani Perući dočekuje nas Ante, mladi planinar iz NOPD-a Kočari, njen

dobar poznavatelj. Četiri ćemo dana s njime obilaziti vrhove Dinare. Pred nama su Karaula, Maglaj, Duvjakuša, Troglav i spavanje u skloništim Sv. Jakov, Rupa i Pume. U skloništu Rupa susrećemo dvije istarske planinarke. Obišli smo i izvor Cetine, gdje sam se umio.

Po nas je došao predobri Branko, počastio svojom preukusnom dunjevačom i odveo u Kijevo. Navečer smo se lijepo družili, kada nam se pridružila simpatična i raspjevana Lidija, načelnica Kijeva. Posljednji dan na Dinari popeli smo se od Glavaša na njen najviši vrh i spustili uz planinarski dom Brezovac do Knina. Tri smo dana bili smješteni u prostoriji HGSS Stanice Šibenik, ispostave Knin, a domaćin nam je bila Romana, simpatična direktorica Turističke zajednice. Odvela nas je na predivan slap Krčić, na brijanje kod Ante, legendarnog brice, a navečer na koncert, u kojemu sam zaista uživao.

U Kninu smo Sergio i ja prvi put bili bez pratnje. Hodali smo od Knina do Zrmanje, 35 kilometara. Pred mrak stigli smo do rijeke i naišli na strojeve i srušen most. Nismo mogli preko. Bili smo u vrlo neugodnoj situaciji. Šator nismo imali jer smo u Kninu imali dogovoren smještaj. Donde nas je trebao odvesti automobil koji nas je čekao s druge strane rijeke. Zovnemo šofera. Govori da ne zna gdje je drugi most. Domalo nas zove i govori da je naišao čovjek koji mu je rekao da je još jedan most uzvodno, da se moramo vratiti jedan kilometar, pa ćemo po uskom putu, kuda traktori idu u polje, naići na njega. Po mraku, blatu, kroz grmlje i šikaru, stigli smo nekako nakon jednosatnog lutanja do mosta. Vrisnuli smo od sreće. No, sve je dobro što se dobro svrši. Spomenuo bih lijepu rijeku Krupu, pritoku Zrmanje, i stari, kameni most. Legenda kaže da ga je sazidao mladić da bi mogao preko rijeke posjećivati svoju dragu. Prošetao sam po njemu i mogu reći da je bio pravi doživljaj.

A sada se pred nama ispružio Velebit. Pred sumrak, kroz gustu šumu i bez signala na mobitelu, kompanjon i ja, sami, bez pratitelja, stižemo do skloništa Dušice. Bio sam presretan kada se pojavila ploča s natpisom: »Sklonište 5 minuta«. Uz nove pratitelje dočekuje nas i cijela obitelj puhova. Danju su mirni, ali noću jure skloništem pa je jedan pretrčao preko mene dok sam spavao

u vreći. Moram priznati, bio je to vrlo neugodan osjećaj, ali tako je to u prirodi. U njihovom smo domu.

Čekalo me je pet teških dana hodanja po južnom Velebitu. Bila je to svakako najteža dionica puta. Ispenjali smo Sveto brdo, Vaganski vrh i Visočicu te prošli kroz Ramino korito. No, tu vrlo tešku dionicu puno mi je olakšao Saša, odličan pulski pratitelj-vodič, koji je na polovici južnovelebitske dionice zamijenio dotadašnju pratnju. Spavali smo u skloništim Struge, Visočica, Šugarska duliba, a najljepše je bilo u skloništu Ždrilo. To je prelijepa mala kuća.

Bio sam presretan kad smo napustili južni Velebit i stigli u Baške Oštarije. Južni je Velebit za nas slijepe planinare vrlo težak i opasan. Sve sam to zaboravio kad sam se sreo s Karmen, Kristinom i Zdravkom, svojim zagrebačkim prijateljima koji će me pratiti po prelijepoj Premužičevoj stazi. Tri smo dana lagano hodali, napili se izvorske vode uza stazu, uživao sam u njihovim opisima vidika na more i otoke, naišli smo na vjeverice, divokoze i spavali u Skorpovcu, Alanu i na Zavižanu. Baš smo se lijepo zabavljali, a našla se i gitara.

Četvrti smo se dan spustili u Oltare, gdje nas je nakon svih tih skromnih planinarskih smještaja čekala vila s bazenom. Kakva ugodna promjena! Pred vilom nas je čekala i ljubazna gazdarica Marina, s pićem i kolačima dobrodošlice, a unutra ukusna paštašuta koju je skuhala Silvana, ljubazna, simpatična, riječka planinarka. Uživali smo uz kamin u divnoj unutrašnjosti tople vile.

Tu smo ljepotu napustili sljedećeg jutra i sa svojim sam se riječkim planinarskim prijateljima Ivanom i Damirom uputio prema Vratniku. Srce mi je zaigralo, uz vrisak oduševljenja, kad se prvi put pokazala Učka. Još se nisam ni pribrao od tog euforičnog stanja kada su iz grmlja iskočila trojica do zuba naoružanih specijalaca. Brzo su uvidjeli da nismo migranti, pa smo se lijepo raspricali.

Na prijevoju Vratniku dočekala nas je olujna bura. Trebali smo se negdje uza stazu zaustaviti i noćiti pod šatorima. Nije to baš bilo lako uz takvu buru. No, moji riječki prijatelji našli su dobro sklonište u borovoj šumi. Niska klekovina branila nas je od prejake bure. Uživao sam tu noć u šatoru dok je bura fujkala iznad mene. Nezaboravan doživljaj. Pridružili su nam se Branka i Zvone,

crikvenički planinari iz PD-a Strilež. S njima smo krenuli dalje, prema Gorskom kotaru. Prešli smo Veliki Rujnik, Zagradski vrh, Tuhobić, Risnjak, Snježnik. Noćili smo na Platku, u planinarskoj kući Kurin i vatrogasnom domu Zlobin. Moram spomenuti divno druženje s PD-om Strilež u njihovoj kući Kurin. Počastili su nas odličnom Tanjinom crikveničkom batudom, Marininim čajem s rumom, izvrsnim Marjanovim čevapima, neodoljivim Brankinim kolačima, uz ukusan topli čaj s rumom i vinom. Nezaboravno! Jednako smo bili počašćeni i na Platku, u domu Sušak, gdje smo boravili dva dana kod domaćina Brka. Počastili su nas svojim društvom i Lidija i već spomenuta odlična kuharica Silvana.

Put nastavljamo do Hahlića. Tu su ukusna hrana, dobro druženje i lijepa zabava zajamčeni uz Radojku i Zvonka, moje prijatelje – domare. Ondje mi se uvijek u ruci pojavi gitara pa započne pjesma. Domalo nastavljamo do Studene. Dočekuje nas Sanjin i odvodi k sebi u Marčelje. Sprema nam odličan roštilj. Posebno moram spomenuti pljeskavicu sa sirom, koja je bila pravo otkriće.

Svečanost na kraju puta

Sutradan smo uz jaku kišu stigli do Zvoneća. Bio mi je to prvi cijeli kišni dan na putu. Ulazimo na Čičariju i u Istru, na domaći teren. Zapjevam Ronjgovljevu »Krasnu zemlju«. Dvije smo noći spavali kraj Ronjgi, njegova rodnog mjesta. Penjemo se na Brložnik. Težak je to uspon, ali uz strpljivog Damira i Ivanovu potporu bez teškoća stižem na vrh, s kojeg se pruža neopisiv vidik na Kvarner.

Slijede Orlove stijene i napokon Poklon. Domaćini Jelena i Igor, ljubazni planinarski par iz PD-a Opatija, dočekuju nas s maneštrom od kukuruza i palačinkama, a ujutro Siven s čajem. Divota! Napokon hodamo po istarskoj zemlji. Osjećaji zadovoljstva i sreće što se približavam domu bujaju u meni. Istra nas je dočekala obasjana suncem pa se na Kremenjaku i sunčamo. Prelazimo Sisol i završavamo dan u Kožljaku, gdje noćimo u školi. Uz Davorku, koordinaticu moje pratnje na ovom putu, uz njene nezamjenjive, ukusne palačinke, i Marijana, odličnog pratitelja planinara, put nije težak. Redaju se Vozilići, Plomin, Plomin luka, Standar, Rabac. Slijedi uspon prema Labinu, koji je uz slapove pravi

U prijateljskom zagrljaju... uspjeli smo!

doživljaj. Zaustavljamo se na labinskom starom trgu, pijemo hladno pivo, a potom dan završavamo na Mostu Raši. Ondje nas čeka Maurizio, planinar iz pulskoga PD-a Glas Istre, i vozi k sebi, u Rakalj. Njegova nam je majka priredila obilnu večeru, a otac piće.

Put nastavljam uz pratnju mog vodiča Davida, koji me je lani otpratio na Triglav. Zanimljiv mi je bio stari utvrđeni gradić Mutvoran i Nezakcij, ruševine starokršćanskog naselja koje smo obišli. Spomenuo bih i izvrstan ručak kod Davida; oradu divljakušu s krumpirom. Dogodila se i večera s članovima PU-a Gojzerica, uz odličnu zafrkanciju.

Došao je i posljednji naš dan na Via Adriatici. Kako sam se uza svog učitelja Sergija približavao rtu Kamenjaku tako su me ispunjavali neopisivi osjećaji veselja, ponosa, pobjede i sreće. U tom raspoloženju stižemo do Premanture, rta Kamenjaka, pa i do egzotičnog Safari bara, tik prije cilja. Čujem glasove, pozive, osjećaji bujaju

u meni dok se s prijateljem penjem stubama na vidikovac, krajnju točku ove bajke. Preplavljuju me neopisivo uzbuđenje, veselje, zadovoljstvo, sreća. Dočekalo me je stotinjak prijatelja. Bilo je tu Međimurje, Zagreb, Rijeka, Opatija i, naravno, Istra. Ugođaj je bilo fantastičan, nezaboravan.

Via Adriatica bila je za mene izazov i otkriće. Upoznao sam mnogo dobrih ljudi, s kojima ću se sigurno još družiti i prijateljevati, upoznao sam našu divnu domovinu i na koncu – upoznao sam i sebe. U svakom od nas skriva se golem potencijal koji treba otkriti i osloboditi. Otkrio sam užitak dugotrajnog hodanja i boravka u prirodi. Naučio sam kako se veseliti malim, običnim stvarima. To je neopisivo, očaravajuće. Svakako moram spomenuti da mi se srčani tlak snizio, probava popravila i tjelesna težina smanjila. Zamislite, 12 kilograma! Zato hodajte, idite u prirodu, ona će vas ispuniti veseljem, blagostanjem i zdravljem, a osloboditi stresa, našega velikog neprijatelja.

Kada s djecom u planinu?

Arian Čavala, Đakovo

Bližili smo se vrhu. Još samo treba proći stijene. Dalje će ići lakše. Srce mi je nenormalno kucalo, a uzbuđenje je bilo kao da se penjem na najviši vrh svijeta. Osjećaj ponosa i osjećaj zabrinutosti izmjenjivali su se. Još sam uvijek u sebi vodio raspravu o tome je li pametno to što radim. Jesam li u želji da ostvarim svoj san ugrozio zdravlje i život druge osobe? Je li stvarno bilo potrebno da osmomjesečnog sina vodim sa sobom na planinarenje?

I prije nego što sam postao otac, maštao sam da ću jednog dana sa svojim klicima ići u prirodu. Hoće li to biti planinarenje, šetnja šumom, uz rijeku, jezero ili kampiranje – bilo je sasvim svejedno. Nisam želio prihvatiti komentare tipa »kad dobiješ dijete, zaboravi na svoje hobije« ili »što si uživao, uživao si, sad čekaj da dijete naraste i ode na fakultet, pa ćeš onda moći ponovno«.

Kako sam imao iskustva u radu s djecom u izviđačkoj organizaciji, dobro sam znao da su upravo roditelji ti koji koče djecu i njihov odlazak u prirodu. Roditeljski strah da će se dijete ozlijediti, pokupiti krpelja, prehladiti se... najčešći su razlozi zbog kojih djeca ostaju u »sigurnosti« svoga doma.

Nisam se opterećivao svim tim strahovima (barem sam tako mislio). Jedino što nisam znao bilo je kada krenuti s djetetom u prirodu.

Budući da mi se sin rodio u studenome, taman je u proljeće navršavao šesti mjesec i već je bio dovoljno očvrstnuo da može u »klokanicu«. Moja želja da krenemo s njim na neki izlet postajala je sve veća i stalno sam kombinirao kad ćemo i kamo ćemo.

Pritom je važno da se ne preskaču stupnjevi. Ne treba za prvi izlet odabrati zahtjevniju stazu. Bolje je otići na neko izletišće, da vidimo kako dijete uopće reagira na prirodu. Treba imati na umu da svoje dijete tek upoznajemo te da još ne znamo je li ono možda alergično na neku biljku, prašinu, životinjsku dlaku ili što drugo. Stoga bi prve izlete valjalo planirati tako da budete blizu ceste, kako biste mogli pravovremeno reagirati.

Izlet na Lapjak na Papuku

Ima još mnogo pojedinosti na koje treba pripaziti. Mi, očevi, često ćemo zaboraviti neke »sitnice« tijekom priprema na takve pustolovine. Zato je važno poslušati žene, odnosno majke. Iz svoga iskustva mogu reći da žena uvijek predvidi sve moguće scenarije izleta i da je mnogo opreznija. Svaku odluku dobro odvaži prije nego što bude konačna. Istina, takav pristup katkad izluđuje jer dobijete osjećaj da je lakše ostati kod kuće. Zato je dobro da u pripremi izleta sudjeluju oba roditelja i da taj izlet ne bude jednom roditelju veselje, a drugom muka.

Mi smo stvarno krenuli korak po korak. Prvo u obližnji park, pa na izletišće, a potom na Poučnu stazu Jankovac. Sve je bilo uistinu sjajno. Sin je uživao u prirodi. Odlazak na Jankovac bio je ujedno i provjera kako će podnijeti vožnju dužu od jednog sata, što je također prošlo odlično. Vožnja do izletišta važan je element, na koji često

ARIAN CAVALA

S najdražim teretom na leđima

zaboravimo. Mnoga se djeca ne vole voziti u automobilskim sjedalicama i teško mogu biti mirna duže od dvadesetak minuta, ili im je jednostavno muka od vožnje pa na izletišta dolaze vidno iscrpljena. Zato treba uzeti u obzir sve pojedinosti i predvidjeti mogućnost da se putuje onda kad dijete treba spavati.

Budući da smo uspješno završili izlet na Jankovac i šetnju Grofovom poučnom stazom, pri povratku sam već razmišljao o sljedećem cilju. Nisam vidio nijedan razlog da ne pokušamo krenuti na neku dužu planinarsku stazu. Sama se po sebi nametala Poučna staza Lapjak, što zbog blizine izletišta (sat i pol vremena vožnje), što zbog sigurnosti, jer sam njome prošao već desetak puta. No unatoč svojoj samouvjerenosti da smo spremni za iskorak, bio je to zaista velik ispit za mene, a i za moju suprugu. Odmah ću reći da će vam se, koliko se god trudili i koliko god bili pomni u organiziranju izleta, s malim djetetom uvijek dogoditi

nešto neočekivano ili ćete jednostavno zaboraviti na svoje potrebe, koje također nisu nevažne.

Uzeli smo u obzir sve sitne propuste na dosadašnjim izletima i nastojali da ih ne ponovimo. Hrana, voda, oprema, rezervna odjeća, pelene, vrijeme kad trebamo krenuti, vremenska prognoza... na sve smo mislili. Zapravo, gotovo na sve.

Otkad se sin rodio, supruga i ja znatno smo smanjili svoje aktivnosti, tako da je naša kondicija bila daleko od željene. U šetnji parkom, na mjesnom izletištu i na Poučnoj stazi Jankovac to nije došlo toliko do izražaja jer je riječ o kratkim dionicama i gotovo savršenim uvjetima. Međutim, prolazak Poučne staze Lapjak s 12 kilograma na prsima, i to »tereta« na koji pazite pri svakom koraku (što je dodatan napor), sasvim je druga priča. Također, vodeći brigu o tome kako će dijete podnijeti vožnju zanemarili smo da i žena zna imati poteškoća u vožnji, tako da je već na početku bila prilično iscrpljena.

Iako nije bio tipičan ljetni dan, jer je temperatura bila ugodna, znoj me je probijao kao da hodam na plus 50 °C. Već na prvom usponu, prema Veličkom gradu, počeo sam sumnjati da je pametno to što radim. Shvatio sam da će biti puno teže nego što sam mislio. Mali je odmah nakon prvog uspona zaspao, što mi je izazvalo dodatan strah (toliko o tome kako nisam imao strahova s početka teksta). Svako malo provjeravao

ARIAN CAVALA

Prvi samostalni planinarski koraci

Korak po korak... ulaz u svijet planina

sam diše li uopće. Bojao sam se, kako je bio naslonjen na moja prsa, da mu moje tijelo ne isijava previše topline. Umor, briga, komarci, ponegdje gušće raslinje... počeo sam svaku manju prepreku ocjenjivati velikom. Ipak, pogled na sina koji je bezbrižno spavao na mojim prsima davao mi je snagu da priču završim kako treba. Pred Tauberovim stijenama Roko se budi. Odлучili smo ga presvući te okrenuti tako da gleda pred sebe. Sav strah i sve dvojbe je li pametno to što radimo, sve brige (dobro, ne baš sve) rasplinule su se kao mjehur od sapunice kad sam vidio njegov osmijeh. Na cijelom se putu preko Tauberovih stijena i vrha Lapjaka, te na povratku Šulerovim putom, nije prestao smijati. Njegov smijeh kao da nam je dao dodatnu snagu.

Shvatio sam da sam neka pitanja možda malo preuveličao zbog vlastite nesigurnosti i da zapravo radimo dobru stvar. Također, postalo nam je jasno da sve prepreke na koje smo naletjeli moramo

zapamtiti i da ubuduće moramo biti još oprezniji i još brižnije pristupiti pripremi takvih izleta. Možda to zvuči preozbiljno za odlazak na obiteljski izlet, ali voditi dijete u planinu iziskuje ozbiljan pristup i samo tako možemo spriječiti neželjene posljedice. Djetetu će boravak u prirodi ostati u lijepom sjećanju i uvijek će se htjeti vratiti. A to je naposljetku ono što želimo.

Otada, godinu i pol nakon toga izleta, planinarili smo sa sinom još nekoliko puta po Papuku, Dilju i Krndiji, a zajedno smo se uspeli i na Sv. Vid, najviši vrh otoka Paga.

Svaki put kad otvorim fotoalbum i pogledam slike s naših pustolovina, sjetim se tog pohoda na Poučnu stazu Lapjak i sretan sam što nas početno iskustvo s toga izleta nije obeshrabrilo da nastavimo s odlascima u prirodu. I što je najvažnije, saznao sam odgovor na pitanje »kada krenuti sa svojim djetetom u prirodu«. Odgovor je u nama roditeljima. Onda kada smo mi spremni.

Dobri duh Hahlića

Nezaboravnom hahličkom domaru Davoriću u spomen...

Kristina Jurčić i Dean Jurčić, Kastav*

Ovo je priča iz lipnja 2006., kad sam se prvi put kroz surov klanac Mudne doli popela do planinarskog doma na Hahliću. Ondje sam bila posebna gošća domara Davora Šupka - Davorića. Nije to bio moj prvi pohod na Hahlić, ni prvi susret s omiljenim domarom, ali tada nisam ni slutila da je to naš posljednji susret. Neka ova priča bude posvećena legendarnom hahličkom domaru Davoriću.

U bliskom zaleđu Rijeke, ponad prostranoga Grobničkog polja, na prostoru na kojem se miješaju morski, kontinentalni i planinski utjecaji, proteže se predivan planinski svijet, poznat pod popularnim nazivom Grobničke Alpe. Iako to planinsko područje nije južni ogranak alpskog sustava, a nema ni prepoznatljiva alpska obilježja, taj se naziv toliko udomaćio među planinarima da se danas redovito upotrebljava.

Grobničke Alpe protežu se u dužini od 15-ak kilometara, počev od vrhova Trstenika (1240 m) i Štulca (1212 m) na sjeverozapadu pa sve tamo do vrhova Kuka (1067 m) i Bele peše (921 m) na jugoistoku. Najviši je vrh cijele skupine Obruč (1376 m), pa se nekad za cijelo to planinsko područje rabio danas gotovo zaboravljen naziv – Obručeva skupina.

Prvi put u Mudnoj doli

Mnogo puta, već od malih nogu, penjala sam se različitim stazama – »pod planinu«, »preko kolci«, »preko čeke« – do planinarskog doma na Hahliću i vrhova koji ga okružuju, a onda je konačno te, 2006., došao red i na najatraktivniji, ali i najteži pristup, onaj kroz veličanstven klanac Mudne doli. Naša planinarska pustolovina započinje na parkiralištu uz suho korito potoka Zale, na kraju Podkilavca. Ondje stoje i planinarski putokazi koji nas usmjeravaju prema stazama što različitim smjerovima vode prema Hahliću.

Nakon kratke pripreme za uspon, prelazimo mostić preko potoka i nastavljamo desno makadamskom cestom, pa potom kolskim putovima do livade na kojoj je označeno račvanje planinarskih putova. Desno se odvaja staza koja vodi do Platka i Snježnika, inače dio nekadašnjega Bratskog planinarskog puta Rijeka – Ljubljana, a mi nastavljamo ravno putom prema Mudnoj doli. Usput smo naišli na stari putokaz te nekadašnje obilaznice, na kojem, među ostalim, uspijevamo iščitati obavijest – »Ljubljana 63 h«.

Koraćamo stazom kroz bjelogoričnu šumu u kojoj prevladavaju hrastova stabla, a zatim nam vrlo brzo pod nogama šušćaju raznovrsni obluci suhoga potočnoga korita. To je korito Mudnog potoka, koji za velikih kiša počne naglo teći, ali s prestankom kiša brzo opet presuši. Vode iz Mudnog potoka i još nekoliko bujičnih potoka

DEAN JURČIĆ

Račvanje planinarskih staza

* Članak je zajednički uradak kćeri i oca, pisan u jednini.

Put kroz Mudnu dol

– Kacaja, Peškovice, Borovščice, Rastončice, Zale i Lušca skuplja potok Sušica, koji je najveći pritek rijeke Rječine i vrlo je hirovitog toka. Za kišnog razdoblja prvi počne, a posljednji prestane teći bujičnjak Lužac.

U velikim kotlovima

Pred nama stoji velika drvena ploča koju je postavio nekadašnji Općinski planinarski savez Rijeka, s markacijom i natpisom »Mudna dol«. Ona nam sada i »službeno« daje do znanja da ulazimo u »divlji svijet« teško pristupačnoga klanca. Pravi planinarski izazovi tek počinju! Na dnu ploče stoji dodatak: »Čuvaj floru i faunu«, koji upozorava sve posjetitelje toga prirodnog bisera da se ponašaju u skladu s nepisanim prirodnim zakonima. Udesno se odvaja staza »istočnim grebenom«, kojom se također može doći do Hahlića, ali i do Platka. Za vrijeme kiša nije preporučljivo kretati se kroz Mudnu dol zbog moguće pojave naglih bujica.

Stjenovite litice ponad naših glava sve se više približavaju, a nakon dvadesetak minuta umjerenog uspona pred nama je prvo pravo iskušenje, koje se ispostavilo i kao najteže u cijelom klanecu. Okomita, desetak metara visoka stijena, činila mi

Sajla u Mudnoj doli

se neprelaznom barijerom. Stojim podno stijene, pogled mi bježi prema gore, nakratko mi se u glavi vrte misli kako ću se uopće popeti tako visoko. U stijenu je ugrađeno desetak željeznih stuba – klanfi, neke su i poprilično savijene, pa ne nude baš siguran oslonac za noge, a i sajla je olabavljena.

Prekidam svako daljnje razmišljanje, jer od njega ionako nema koristi, i počinjem se penjati. Oprezno koračam s klanfe na klanfu, pridržavajući se jednom rukom za sajlu, a drugom za sljedeću klanfu. I evo me nadomak vrhu litice, gdje mi, onako maloj, nedostaje još jedan klin za koji bih se uhvatila i izvukla gore na policu. Nemam pravog hvatišta, ali našla se tu tatina ruka koja me malo pogurala, taman koliko je trebalo da se četveronoške dočepam čvrstoga tla pod nogama.

Nastavak je očaravajući, ostavlja me i bez riječi i bez daha. Nalazim se u uskom, tamnom, kamenom koritu s velikim kotlovima glatkih stijena, što su ih izdubile vodene bujice. Preda mnom je nova prepreka – uspon na vrh tih kotlova. Uspješno je svladavam uz pomoć sajle. Pogled odozgo u dubinu kotlova ostavlja na mene još snažniji dojam o moći vodene sile koja je stvorila to pravo remek-djelo prirode.

DEAN JURČIĆ

Konji na slobodnoj ispaši u Grobničkim Alpama

Nemamo vremena za divljenje, a ni za odmor, treba ići dalje, u istraživanje toga čudnoga klanca. Istinski uživam u druženju sa svim tim silnim i raznolikim stjenovitim oblicima. Cijela me priča podsjeća na malu, ali pravu alpsku turu. Nikada prije nisam doživjela nešto tako »ludo i otkvačeno«, a kako li tek sve to mora biti dojmljivo kada ovuda nadiru i huče snažne vodene bujice?

Uživanje u divljoj prirodi

Uspón klancem je naporan jer na oko dva kilometra dužine treba svladati visinsku razliku od

oko 500 metara. Ali kad poput mene uživate u neočekivano divljoj prirodi, diveći se strmim stjenovitim liticama i mnoštvu zanimljivih kamenih oblika, tada i ne razmišljate o trenutnom umoru ili pak naporu koji vas još očekuje u nastavku puta. Jednostavno, prepustila sam se tom čarobnom doživljaju jedinstvene Mudne doli jer nečega sličnog nema nigdje u našoj domovini. Mudna dol spomenik je bogatstvu prirodnih raznolikosti – neobičnih žljebova, lijevaka, kotlova, lonaca, uskih korita, kamenih gromada, strmih i visokih litica...

Putem svladavamo prepreku za preprekom. Nakon otprilike sat vremena od ulaska u klanac uspinjemo se na petnaestak metara visoku, ali razvedenu stijenu, dijelom slobodnim penjanjem po skliskom kamenu, a dijelom uz pomoć sajli. Ide mi danas, zadovoljna sam sama sobom, a vidim da je i tata zadovoljan mojim snalaženjem u toj divljini. Tu je još jedan veliki lonac koji se napuni i »zavrti« kad pada kiša. Slijedi kraći uspon po ljestvama do kontrolne točke broj 17 Mudna dol obilaznice »Planinarski putevi Hahlića – kroz Pakleno do Nebesa«, jedine koja mi je nedostajala da završim i tu planinarsku obilaznicu. Metalna kutija učvršćena na stijeni bila je nažalost prazna,

Na travnjacima u vršnoj zoni Grobničkih Alpa

DEAN JURČIĆ

nema u njoj ni žiga ni upisne knjige. Bilo je to jedino razočaranje na cijeloj današnjoj turi.

Fotografirali smo se kod oznake kontrolne točke i krenuli dalje, u najuži i najmračniji dio klanca. Ponad nas su visoke, ravne stijene, a tek na nekih metar-dva razmaka između njih otkriva nam se visoko iznad nas komadić nebeskog plavetnila. Dovde sunčeve zrake nikada ne dopiru. Planinarska tura kroz Mudnu dol ne daje pravu priliku za opuštanje. Potreban je stalan oprez jer se stalno treba penjati uza stijene i po kamenim gromadama, i vrlo se često pomagati rukama. Putem nailazimo na rijetke lokve vode, koje nas podsjećaju da te ljepote nikada ne bi bilo bez stoljetnoga, hirovitog djelovanja vode.

Stižemo do manjeg proširenja s bukovim stablima, gdje ulazimo u pitomiji dio Mudne doli i konačno pronalazimo pravo mjesto za kratak predah i marendu. No, nije još kraj klanca. U potrazi smo za izlazom. Slijedi još jedno penjanje po stijeni osiguranoj sajlom i nakon gotovo dva i pol sata izlazimo iz čudnovate i divlje Mudne doli na pitome, travnate i osunčane padine. U bukovoj šumici nisam mogla odoljeti a da se ne popnem i ne sjednem na granu bukve kako bih baš nju iskoristila za dobrodošlo opuštanje. Dok smo se odmarali u mojim su se mislima izmjenjivali dojmivi prizori iz veličanstvene Mudne doli, koja me istinski očarala i oduševila.

Čitala sam da na području Mudne doli obitava različita krupna divljač, a da se na nepristupačnim liticama gnijezde orlovi. Mi ih nismo vidjeli, no sada srećemo brojne konje, koji bezbrižno i opušteno pasu na zelenim livadama. Rascvjetalo planinsko cvijeće dodatno uljepšava naš put prema Hahliću. S jedne se strane otvara vidik prema gore, na stjenoviti Gornik, a s druge prema pitomom, travnatom Vidlju, čiji vrh me gleda i kao da me sa smiješkom priziva u svoje skute.

Davorićeva posebna gošća

Na uzdužnoj smo stazi koja s Platka preko Gorničkog vodi prema planinarskom domu Hahlić. Usput smo se popeli na desetak minuta udaljen Vidalj (1114 m), koji stoji ponad klanca Mudne doli. S vrha se pružaju lijepi vidici sve do mora. Nakon kratkog uživanja u vidicima, spuštamo se natrag do uzdužne staze i njome,

DEAN JURČIĆ

Domaćin Davor s autoricom 2006.

podnožjem Fratra, najistaknutijega hahličkog vrha, već pomalo umorni stižemo do doma Hahlića (1097 m).

U domu nas je uz nekolicinu planinara dočekao i dugogodišnji, legendarni domar Hahlića Davorić. Bio je vrlo zanimljiva i dobronamjerna osoba. Sitan stasom, sive kose, ali vrlo živahan i vitalan. Ako bi ga tko razljutio, znao bi kojiput i »zakričat«, ali planinari su poznavali tu njegovu čud te se prema njemu odnosili sa simpatijama i poštovanjem. Kad je ugledao mene, onako malu curicu, srdačno me pozdravio, a kad sam mu ispričala da sam došla kroz Mudnu dol, postala sam njegova posebna gošća. Uz riječi pohvale – »Bravo, mala« – počastio me je odličnim planinskim čajem, a ja nisam propustila priliku da se fotografiram s omiljenim domaćinom. Donio mi je kutiju sa žigovima, a kad sam u njoj pronašla i nedostajući žig Mudne doli, moje je zadovoljstvo bilo potpuno.

DEAN JURČIĆ

Planinarski dom Hahlić

Nakon poduzetog odmora u domu našli smo još snage da se popnemo i na nedaleke vrhove, a prelijepe vidikovce – Dnić i Čuninu glavu, te da obiđemo tri kalića (lokve), koji su na neki način simbol toga područja. Slijedio je dugotrajan i pomalo jednoličan spust »po cesti« natrag do Podkilavca. Poručujem svima željnima

planinarskih izazova da vrijedi doživjeti Mudnu dol!

I sada, puno godina poslije, uvijek se rado vraćam Hahliću i njegovim vrhovima. Dom Hahlić, o kojem se sada skrbe ekipe domaćina iz PD-a Obruč iz Jelenja, i danas ima svoju planinarsku dušu. Uvijek je otvoren vikendima i blagdanima te je odličan primjer mnogim upravljačima planinarskih objekata u Hrvatskoj kako treba njima gospodariti.

S nostalgijom se uvijek sjetim toga posljednjeg susreta s domarom Davorićem te divim njegovoj upornosti i volji da se baš svaki vikend i blagdan, tijekom punih 26 godina, bez obzira na vremenske prilike, s punim ruksakom popne do svog Hahlića kako bi raširenih ruku dočekaio planinare. Nažalost, samo nekoliko mjeseci poslije, u studenom te 2006., zbog bolesti je morao napustiti mjesto domaćina na Hahliću. Jedan je bio Davorić, domaći »čovik«, pravi »trdi« Grobničanin, dobri duh Hahlića, koji sigurno i danas s nebeskih visina gleda svoj preuređen dom ili »hotel«, kako ga je on sam nazvao. Neka mu ova priča bude u spomen.

Na Dniću

DEAN JURČIĆ

Kako preživjeti koronu na planinarski način

Osam iskustava – bez suvišnih zašto

Vanja Radovanović, Zagreb

Godina 2020. nesumnjivo nas je iznenadila na razne načine, uglavnom ne osobito dobre. Ne moram vam puno objašnjavati o čemu se radi jer ne vjerujem da u ovoj zemlji postoji itko koga »koronarna« epidemija nije barem malo dotaknula – ako ničim drugim, a ono time što je većinu godine bilo jako teško, često i nemoguće posjećivati nama tako drage i razmjerno lako dostupne ciljeve, kao što su vrhovi Slovenije, Austrije, Italije, Bosne i Hercegovine. Da i ne govorimo o onima među nama koje je epidemija pogodila na puno teže načine – samom bolešću ili gubitkom radnog mjesta...

No, mi smo, planinari, snalažljivi ljudi, pa uspijevamo na raznorazne načine doskočiti i tim nevoljama. Ispričat ću vam kako sam se na planinarski način suprotstavio koroni!

1. Pokušavao sam biti što češće u planini – i to u (biranom) društvu!

Na sreću, svih sam ovih mjeseci uspijevaio raditi iz ureda, a ne od kuće. Zašto, pitate se? Zato što mi je trebalo kretanje, susret s gradom, ljudima... A i radni mi uvjeti kod kuće nisu idealni, premalo je kvadrata, a previše ukućana koji također trebaju svoj prostor i mir za rad i obrazovanje. A nakon tog rada u izolaciji treba i »provjetravanja«, gibanja, odmaka od loših vijesti.

Tome sam doskočio tako što sam 2020. bio češće u prirodi i planinama nego inače. Kad mi to god okolnosti dopuštaju, na posao idem biciklom ili pješice. Također, kad mi to god prilike dopuste, uzimam vremena i odlazim na izlete, katkad biciklom, a katkad pješice, pa makar u neki šumarak u predgrađu Zagreba, no često i u »pravu« planinu.

Najljepši vidikovac na grebenu Pečovja – susret s drugom malom skupinom planinara uz sada već uobičajeno odstojanje, koje ne isključuje nekoliko minuta ljubaznog razgovora

Vrh Vučica (542 m) u Samoborskom gorju, kontrolna točka Samoborskog scoutskog puta, rijetko posjećivan planinarski cilj kao stvoren je za posjet u doba izbjegavanja gužvi na planinarskim putovima

Jer, tko zna kad će se razboljeti netko u mojoj blizini pa ću morati u samoizolaciju (dosad sam imao prilike iskusiti jednu, zbog bolesnoga kolege s posla, nasreću, bez simptoma) ili, ne daj bože, možda se razbolim i ja ili netko od meni bliskih.

Dakle, iskoristimo sve vrijeme koje možemo da budemo (planinarski) aktivni!

Što se društva tiče, sva su dosadašnja istraživanja pokazala da druženje na svježem zraku i uz poštovanje drugih epidemioloških mjera (osobne

higijene, fizičkog razmaka), nije opasno po zdravlje. Dakle, raspršimo se po planinarskoj stazi, livadi, klupama. Razgovor i zafrkancija mogući su i u takvim uvjetima.

2. Birao sam manje posjećene staze

Sad je vrijeme za otkrivanje manje poznatih planina ili manje posjećivanih dijelova inače poznatih planina. Lani sam bio na Žumberku onoliko koliko nisam bio u posljednjih deset godina – od razmjerno poznatih ciljeva, kao što je vrh Zečak, pa do rijetko posjećenih staza, na kojima nisam susretao nikoga (npr. na stazi koja spaja Stari i Novi grad Žumberak).

Ne smatram da je osobito loše ako usput i susrećem druge ljude, ali svakako je bolje izbjeći gužvu na onih deset, dvadeset ili trideset najpoznatijih planinarskih staza.

3. Zaobilazim planinarske domove

Dragi domaćini planinarskih domova, žao mi je što ste prošle godine lošije poslovali, no ipak je bolje izbjeći gužve. Juhice, grah s kobasicom, puricu s mlincima i štrudle zamjenjujem mazanjem namaza i paštete, rezuckanjem špeka i luka, doma ispečenim kolačima ili pak napolitankama. A kad prođe ova nevolja, nadoknadit ću sve propušteno u domovima!

Moguće je organizirati planinarske izlete i u manjim skupinama, pri čemu je moguće održavati epidemiološki siguran razmak

Možda je sad trenutak da neke poznate lokacije pogledamo iz druge perspektive? Pogled kroz udolinu potoka Vrapčaka, neposredno ispod slapa Sopot

4. Rado (kratko) porazgovaram s planinarima namjernicima koje susrećem na putu

Ovo možda zvuči kao kontradikcija točki 2 ovoga teksta, no zapravo i nije. Svjestan sam promjena koje se događaju u suvremenom društvu (recimo, sve veće ovisnosti o elektroničkim uređajima nauštrb komunikacije »uživo«), a još više toga da ih ova »koronarna« stvarnost još pojačava i da se iza masovnoga elektroničkoga komuniciranja krije sve više samoće i izoliranosti. Zato ne propuštam priliku porazgovarati pet ili deset minuta s ljudima na koje me nanese moja planinarska staza – naravno, ako oni to žele. A najčešće žele.

5. Masovni izleti? Izleti javnim prijevozom? Ne, hvala!

Volim planinariti u društvu, ali u pravilu u manjem društvu, od deset do dvadeset ljudi. Neki vole planinariti sami, neki u velikim skupinama – a ja sam negdje u sredini, što je u ovim prilikama i posve prikladno. To je nešto što je dio mogega planinarskog života i bez koronavirusa.

Što se pak izleta uz korištenje javnog prijevoza tiče, tu je situacija posve drugačija: jako ih volim. No, možda protekla godina nije baš bila

najsretnija za takve izlete pa ih, svojim sklonostima usprkos, izbjegavam.

6. Često listam planinarske dnevnik i fotoalbume s prijašnjih izleta

Triglav? Austrijske planine? Višednevne dječje rođendanske proslave u planinarskim domovima? Druženja s planinarima-esperantistima u planinama diljem Europe? Lani ih nije bilo, na moju veliku žalost. No, zato mogu oživjeti uspomene na prijašnje izlete i obećati sam sebi da će ih ponovo biti kad se prilike poprave.

7. Dijelim svoje dojmove s planinarskih izleta

Načina je mnogo: web-albumi, WhatsApp poruke, facebook, mailovi s pričama s izleta... Volim na taj način razveseliti sve one koji nisu mogli biti sa mnom na izletu (jer su možda bili umorni ili zauzeti, ili su možda bili u izolaciji, ili su možda rizični, bolesni, možda rade u bolnici pa nemaju vremena i snage za izlete), a i ja rado pogledam, poslušam i pročitam dojmove drugih planinara s njihovih izleta.

8. Proći će i to (a planine će i dalje biti oko nas)!

Naravno!

Zvonarov put na Ravnoj gori

Mira Smerke, Cargovec, Vidovec

*Gliboko dole v dolu, v moru meglenom, zgubilo se selo,
samo dalko črna, ravna i doga Ravna gora, kako kora-
bla v potopu plava...*

(Mira Šincek, Naše planine, 1989.)

U tom broskom trupu, dugačkom oko 13 kilometara, uzdižu se tri najviša jarbola – kote: Hudo duplje (655 m), Tri kralja (680 m) i Ravna gora (piramida, 686 m).

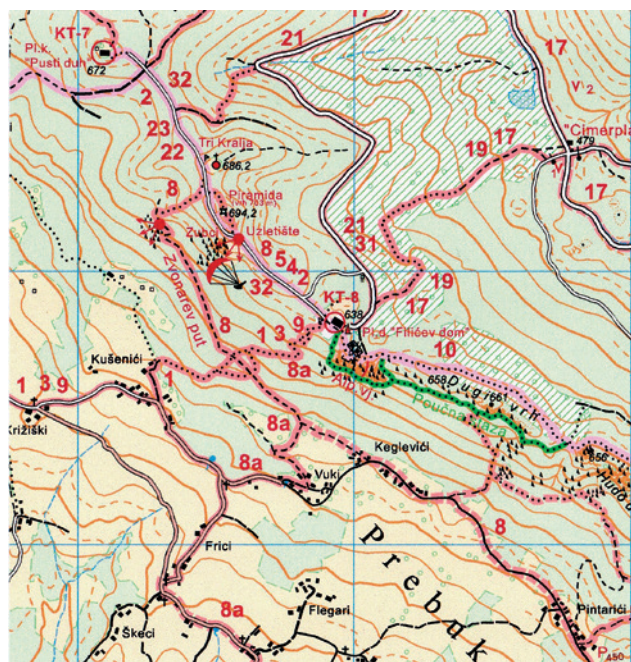
Posjećujemo Ravnu goru i na njezine vrhove dolazimo putovima i stazama koje su davno obilježili prvi istraživači, poštovatelji i zaljubljenici u tu lijepu planinu. Nove smjerove i obilaznice označili su i trasirali novovjekci posjetitelji.

Jedna staza desetljećima nije bila obilježena i označena na planinarskim

zemljovidima, a stoljećima živi u pamćenju i kolektivnom sjećanju ljudi Bednjanskog podgorja. Dio je usmene nematerijalne baštine zaselaka Keglevića, Pintarića, Kušenića, Križanaca, Vuka. To je Zvonarov put – staza kojom su se zvonari iz zaselaka Prebukovja u sva godišnja doba desetljećima penjali uz podnožje stijene Zupci do crkve sv. Tri kralja da bi odzvonili podnevno pozdravljenje.

Nije zvonar (mežnar) tražio planinarske znakove, niti ga je zanimalo

Detalj zemljovida
Ravne gore:
Kapelica sv. Tri
kralja, Zvonarev
put – staza br. 8

Pogled na kapelu sv. Tri kralja (680 m) s vrha piramide

ZLATKO SMERKE

Jedna staza desetljećima nije bila obilježena i označena na planinarskim zemljovidima, a stoljećima živi u pamćenju i kolektivnom sjećanju ljudi Bednjanskog podgorja. To je Zvonarov put – staza kojom su se zvonari iz svojih zaselka Prebukovja desetljećima penjali uz podnožje stijene Zupci do crkve sv. Tri kralja

ZLATKO SMERKE

vrijeme uspona, nadmorska visina, teškoće staze – bila je to samo njegova staza.

Svojevrsni memento i poštovanje tim anonimnim mežnarima iskazao je planinarski kartograf Zlatko Smerke ucrtavši Zvonarov put na zemljovid Ravne gore prema opisu tamošnjih zvonara.

O Ravnoj gori, našoj lijepoj i razvedenoj zagorskoj planini, s malim raštrkanim zaselcima osebujne seoske arhitekture, te još posebnijim bednjanskim govorom, mnogo je toga lijepog izrečeno i napisano. No, nikoga ne ostavlja ravnodušnim, na samom vrhu Ravne gore, lijepa ranobarokna kapelica sv. Tri kralja. To je jedna od kapela Bednjanske župe, a 1616. dao ju je sagraditi grof Ivan Drašković II. Bila je to prvobitno drvena kapela. Prva je kapela bila manjih dimenzija, a svojom vanjštinom vrlo

ZLATKO SMERKE

skromna. Stradala je u požaru početkom 18. stoljeća.

Slijedile su obnove u drugoj polovici 18. i početkom 19. stoljeća, kada dobiva i orgulje. Godina 1807., upisana na pročelju kapelice, upućuje na obnovu u kojoj se modernizira srednjovjekovna tradicija gradnje. Uz južnu fasadu podignut je masivan zvonik u čijem je prizemlju smještena sakristija. Glavni je oltar građen u klasicističkom stilu, a bočni oltari posvećeni su sv. Stjepanu i sv. Ladislavu. Kapela je popunjena baroknim inventarom vrijednim pozornosti, a ističe se ranobarokna propovjedaonica.

»Do prije desetak godina ispred ulaznih vrata u kapelu ponosno su rasla

Lijevo: Tri stabla ariša (simboliziraju kraljeve)

Desno: Kapela bez svojeg zaštitnog znaka – tri ariša

Kapelica nakon posljednje obnove (2009. – 2011.)

tri stabla prekrasnih ariša. No ni činjenica da su ariši simbolizirali Baltazara, Melkiora i Gašpara, nije im pomogla da ostanu na životu.» (novinar Josip Novak).

Mise se u kapelici na Ravnoj gori služe tri puta godišnje: na blagdan Sveta tri kralja, na Uskrsni ponedjeljak te u ponedjeljak iza Duhova (»trojački pondeljek«).

Uvijek su me privlačile te male crkve, zavjetne kapele i kapelice koje dominiraju vrhovima zagorskih brežuljaka (sv. Duh, sv. Vuk, sv. Rok).

Donatori su bili zagorska vlastela i plemići, gradili su ih na vrhovima gorskih predjela, visoko, pokazujući tako svoju feudalnu moć i bogatstvo, vidljivu sa svih strana. Bez obzira na to jesu li djelo poznatih majstora ili anonimnih graditelja, uvijek su bile stilski i graditeljski skladno uklopljene u pejzaž.

Desno gore: Upisana godina upućuje na obnovu u kojoj se modernizira srednjovjekovna tradicijska gradnja

Dolje desno: Ranobarokna propovjedaonica

Sva »mjera i vjera« bile su upravo u tim malim zavjetnim kapelama.

Osim izvanjske arhitektonske skladnosti te vrijednoga baroknog inventara, kapela sv. Tri kralja odiše i posebnim ugođajem: sve u njoj zvuči drugačije – i riječ, i molitva, i pjesma, i propovijed. Te kapelice nisu bile samo za molitvu, bile su mjesta okupljanja i zajedništva. U njima se molilo za ukućane, ljetinu, blago, a kod crkve se sastajalo, razgovaralo, pozdravljalo, smijalo i pjevalo. Potvrđuje to i tekst pod naslovom »Lice naše domovine« iz knjige botaničara i zoologa Dragutina Hirca »Prirodni zemljopis Hrvatske« (knjiga prva), tiskane u Zagrebu 1905.

Hircu je bilo stalo da knjigu što ljepše opremi originalnim fotografijama pa je zamolio baruna Luja Vraniczanyja da snimi »izvorne fotografije Vilinskog

Zagorja« (pejzaže, gradove, gradine, kurije i dvorce), a za »sjeverne zagorske krajeve rodoljubivo je to učinio presvijetli gospodin grof Marko Bombelles ml.«.

Te crkvice i kapelice svjedočit će o prohujalom vremenu. One nisu velebne građevine koje je projektirao vrstan graditelj, niti je oltarnu sliku oslikao vrhunski majstor. Njihova je vrijednost u tome što uopće postoje tamo gdje jesu. Treba voditi brigu o njima. Jedino će nam tako povijest i prošlost ostati zapisane na planini.

Literatura

1. Tomislav Đurić – Zlatko Smerke: Ravna gora, Varaždin, 1980.
2. Dragutin Hirc: Prirodni zemljopis Hrvatske I, Zagreb, 1905.
3. Zlatko Smerke, SMAND: Zemljovid 03a – Ravna gora, 2016.
4. Dubravko Šincek: Biljni svijet Ivančice i Ravne gore, Varaždin, 2003.

Lijevo: Glavni oltar kapelice

Desno: Dio inventara kapelice

Rijetke su promjene, rijetki užici, kakove ti podaje Ravna gora. S ceste krenuo si na livade zelene, poslije prošao zlatnim njivama, minuo zeljнике i vinograde i zaustavio se uz žestoke pećine, kad te prima šuma hrastova, bukova, pa borova, a na vrh vrha crkvice Sv. Triju kralja, koju je zakrtila i bukva i trepetljika i bor i lijeska sa crnim jasenom.

Za proštenja nagrme ovamo svijet rpimice, čekajući na glas zvona, koji će im dojaviti dolazak svećenika iz crkvene kuće. Ima proštenjara, koji su posjeli na leđinu, da se okrijepe čašom vina, jer su došli iz daleka. Dim se uzdiže na više mjesta, a ljudi se skupili oko vatre, da gledaju ili da kupe pečenu krmelinu ili djevenice, koje cvrće u tavama nad žeravicom. Došli i seljaci iz Kulovčice kod Ivanca sa zemljanim posudom, a oni iz Kamenice s rogožarima i košarama, a ima i takovih, koji su na sajam donesli rogozovinu, kojom se omataju pipe. Svijeta pribere se na ovoj vrljenoj visini mnogo, pa dodu borme i mužaikaš iz susjednoga Štajera, da svojom glazbom uzveličaju slavu božju. Prostora malo, svijeta mnogo, zato i posjedoše i poklekoše oko crkvice.

Citat iz knjige:
Dragutin Hirc:
»Prirodni
zemljopis
Hrvatske«,
Zagreb, 1905.

Velebit kakav još nismo doživjeli

Biserka Radović, Viškovo

Da bi u vrijeme sveopćeg zastoja, smanjenja kretanja, neodržavanja izleta i društvenih sastanaka osjećaje planinarskog prijateljstva održala na visokoj razini, uprava PD-a Viškovo raznim je porukama i anketama držala članstvo u virtualnom zajedništvu. Jedna interna elektronička anketa sadržavala je pitanje:

Želim da cilj prvog sljedećeg zajedničkog izleta bude na području: Čičarije, Učke, Gorskoga kotara, Kapele, Velebita ili Viškova?

Iako je uprava predložila više odredišta, pretpostavila je da će prevladati Velebit. Uostalom,

kakva bi to uprava bila a da ne poznaje ili ne poštuje želje svojih članova?

I tako je cilj prvog autobusnog izleta nakon dugo vremena bio određen: Velebit. No, trebalo je razmisliti: Premužićevu stazu obilazimo svakih 12 – 18 mjeseci, Zečjak smo posjetili, Kitu Gaćešinu također, obišli smo i Balinovac i Gromovaču, a Rajinac je možda malo predaleko za uspavane noge... pa kamo i kuda da krenemo? A onda je nakon malo istraživanja sinula ideja: Staza zviri i Put čovika, od Babić Siče do Zavižana i natrag. Premda nas je bilo malo strah da članstvo neće

Bukova šuma nadomak Zavižana

BISERKA RADOVIĆ

Pandorina plana

biti zainteresirano za izlet bez vrhova, odluka je bila pun pogodak. Autobus je popunjen, ruksaci spremni, a planinarski štapovi pripremljeni, i naš je izlet mogao početi.

Put prema Zavižanu započeli smo tik iza naplatne kućice na Babić Siči, po poučnoj Stazi zviri. To je najkraći pješački put od ulaza u Park do Zavižana. Staza dijelom prati cestu, iako se s nje ne vidi. Prolazi šumarcima i livadama, a usput se mogu vidjeti tragovi životinja koje je koriste kada nema planinara u blizini. Nakon dvadeset minuta do pola sata hoda put izlazi na cestu te se nastavlja s druge strane strmo uzbrdo. Nakon malog uspona ulazi se u nepreglednu bukovu šumu koja izmamljuje uzdahe oduševljenja. A kad uspijete utišati skupinu od 30 ljudi, čuje se samo pjev ptica i šuškanje lišća na povjetarcu. I odjednom pitanje: »Zar smo na Velebitu? Pa ovo nije ni sivo, ni surovo, ni kamenito! Ovo je prekrasno!«

Izlazak iz šume donosi novo iznenađenje: livada ispod Vučjaka puna je cvijeća. Put dalje vodi kroz šumu do sedla s prirodnim kamenim

mostom te se postupno, kako se približavamo Zavižanu, pojavljuju uobičajene velebitske slike: kamen, malo trave, kamen, sivilo, more u daljini, kamen... Do doma Zavižan stiže se za sat i pol,

Prolaz ispod kamenog mosta

Članovi PD-a Viškovo na Vučjaku

bez napora. Najljepši je osjećaj da ste Velebit upoznali na malo drugačiji način.

Vraćamo se poučnom stazom Trag čovika. Ona vodi primorskom stranom Velebita, prateći stare stočarske putove. Tkogod bi mogao pomisliti: malo dosadno. Što nas još može iznenaditi? Znamo kako Velebit izgleda kada se krećemo po Premužićevoj stazi, vidjeli smo kako izgleda bukova šuma i livade na Stazi zviri... većina očekuje nešto takvo. Staza isprva vodi livadom ravno prema moru, slijedi malo strmine, a zatim priča o životu ljudi na Velebitu: ostaci vrtova, suhozida, kuća, bunara, vodosprema... Saznanje da je ne tako davno netko ovdje provodio svoje dane, pa i cijeli životni vijek, malo koga ostavlja ravnodušnim.

Nakon Ciganišta, glavnoga križanja putova na toj stazi, put nas vodi između manje poznatih velebitskih kukova do Pandorine plane. To je golem pašnjak na visini od 1200 metara. Veličina pašnjaka, zelena boja trave i okolnih planina

ponovno dozivaju već poznato pitanje: »Zar smo na Velebitu? Mora biti da su ovo velebitski pašnjaci koje spominju u reklamama.« Teško je to opisati, ali kada skupina planinara zastane zbog ljepote jednog pašnjaka, to dovoljno govori.

I ovakav Velebit treba doživjeti! Zeleni Velebit. Pun mirisa cvijeća i cvrkuta ptica. Bez uobičajenoga kamena i sivila. A ako hodate sami ili u dovoljno tihoj skupini, možda ugledate i neku životinju.

Da netko ne bi krivo shvatio: svaki je dio Velebita lijep i treba ga doživjeti. Ali zeleni Velebit ne posjećuje se dovoljno. Na cijeloj toj kružnoj turi od pet sati hoda nismo susreli nijednog planinara.

Nažalost, poučne ploče uza stazu u prilično su lošem stanju, ali vjerujemo da će to vrijedni zaposlenici Parka ubrzo ispraviti.

I da ne bi bilo da nismo posjetili i neki vrh, uspjeli smo se na Vučjak i Zavižansku kosu, onako usput, kad smo već na Zavižanu...

Na grebenima Golovrha i Višerujne

Željko Vinković, Bjelovar

Potpuno smo iskoristili prvi od dvaju produženih lipanjskih vikenda (blagdan Tijelova) nepredvidive 2020. godine. Tri dana planinarili smo Velebitom uživajući u ljepotama planinarski manje posjećenog dijela južnog Velebita.

Dijana, Daliborka, Zvonko i moj imenjak Željko nisu mogli ni naslutiti koliko nas ljepota očekuje u ta tri dana. Svoj ambiciozan plan počeli smo ostvarivati u Tribnju Šibuljini, naselju na Jadranskoj magistrali, desetak kilometara od Starigrada Paklenice. Odatle u planinu vodi jedna od najljepših planinarskih kamenih skalinada.

Kamene stube

ŽELJKO VINKOVIĆ

Početni dio grebena Golovrha

ŽELJKO VINKOVIĆ

Lijepom, građenom stazom uz koju rastu stoljetni hrastovi stiže se do napuštenih kuća Bajamovca, jednog od pet zaselaka Tribnja Šibuljine.

Brojni, široko građeni suhozidi svjedoče o nekadašnjem teškom životu Podgoraca. Za samo dva i pol sata stižemo do planinarskog skloništa Zavrata na sjeverozapadnom rubu istoimenoga osamljenoga kraškog polja. Simpatičnim, stalno otvorenim skloništem (preuređenom starom pastirskom kućom) upravlja PD Paklenica iz Zadra. U njemu može prenoćiti desetak osoba, a svega je u njemu više nego dovoljno za kraći boravak. Tu su peć, drva i nešto osnovnih potrepština (šećer, sol, juha, kava).

U sklonište stižemo u pravo vrijeme: zadržat ćemo se taman toliko dok ne prođe crni oblak koji nas je pratio posljednjih pola sata. U tih sat vremena dok je padala lagana kiša, ručali smo i malo se odmorili. Čim je provirilo sunce (nisu se još skinule ni kapi s grana) nastavljamo preko velike ravne livade Pričatrnja polja do

prostranoga kraškog polja Malog Rujna. Taj je pašnjak Venecija krajem 17. stoljeća dodijelila za pašarenje pravoslavnim izbjeglicama s osmanskog područja koje je naselila na prostoru današnjeg Tribnja Šibuljine.

Pogledje privlače Bobički i Vilin kuk ispred nas te masiv Višerujne čiji nas veličanstven greben očekuje treći dan. Krećemo preko polja u smjeru Velikoga Rujna, ali samo do mjesta gdje se odvaja staza koja nas za četrdeset minuta vraća do skloništa na Zavrati. Sada se kraće zadržavamo u skloništu i već smo za dva sata kod auta. Šest sati današnjega laganog planinarenja bilo je samo zagrijavanje za ono što nas očekuje.

Sutradan nas čekaju Golovrhe, osebujan planinski greben s nekoliko vrhova podjednake visine, koji se proteže u smjeru jugoistok-sjeverozapad u dužini od tri kilometra. Greben čije se stijene strmo ruše prema Lici nudi izvanredno široke i »duboke« vidike (u dubinu Ličkog polja) s ugodnim hodanjem naizmjenice po travnatom

i stjenovitom terenu. Opširan opis prekrasnoga grebena Golovrha iz pera prof. Darka Grundlera, koji je nas i motivirao da se odvažimo posjetiti ga, može se naći u Hrvatskom planinaru broj 9 iz 2014.

S travnate visoravni Velikog Rujna krećemo preko Rujanske kose, nakon koje staza ulazi u šumu, gdje susrećemo nekoliko divljih kobila sa ždrebad. Konji su slobodni i lutaju velebitskim prostranstvima. Kažu da je trava na Velikom i Malom Rujnu jedna je od najkvalitetnijih za ispašu na Velebitu. Dok ih fotografiramo, konji mirno pasu ne obazirući se na nas.

Brzo izlazimo iz šume i ulazimo u kamenjar-ski dio sipara na bočnim stranama vrha Korovilja. Dva sata trebalo nam je do Ribničkih vrata, gdje preko staze leži mnoštvo prirodno porušenih bukovih stabala, koje je ponekad teško zaobići te ih treba preskakati. Oko podneva dolazimo do ruba Oglavinovca, goleme travnate uvale iza koje se naviru greben Golovrha.

Za uspon na Golovrhe treba se unaprijed pripremiti i na kartama utvrditi željeni smjer uspona jer nema klasično obilježene staze. Odabiremo uspon kroz šumu kako bismo barem tih sat i pol koliko nam treba do grebena bili zaklonjeni od sunca. Nakon izlaska na greben suncu smo izloženi cijelo vrijeme. Olakšavajuća je okolnost što na grebenu uvijek puše lagan vjetroć. Kad se iziđe na sam greben, uspon postaje

Konji na stazi prema Ribničkim vratima

»kamilica« jer ne treba više svladavati velike visinske razlike. Samo se plovi, malo gore, malo dolje, s vidicima na sve strane.

Pogled bježi dolje, prema Lici, u prostrano Ličko polje koje se proteže od Gospića preko Metka do Svetog Roka i Lovinca. Na drugoj je strani niz valovitih, travnatih, velebitskih visoravni: Oglavinovac, Mali Javornik, Javornik i Struge, koje se protežu usporedno s Velikom Rujnom, a uzdignute su 400-tinjak metara iznad njega. Zbog izvrsnog vidika na ličku ravnicu, s tih su se grebena tijekom Domovinskog rata motrili neprijateljski položaji.

Ništa manje čaroban i atraktivan nije ni greben Višerujne, koji je naš cilj treći dan. Višerujna je oko četiri kilometra širok greben s

Greben Višerujne s Velikog Rujna

pet izrazitih vrhova. Jugoistočno je Tadina glavica (1494 m), sjeverozapadno Korovilje (1500 m), a u središnjem dijelu dominiraju Debelo brdo (1632 m), kota 1602 m i najviši vrh Višerujno (1638 m), u drugom nizu prema Lici. Vršni je dio uglavnom travnat, s nekoliko skupina stijena u dijelu poslije Debeloga brda, a prije Korovilja. Dijelom zato što grebenom Višerujne ne vodi markirana staza, planinari taj dio manje posjećuju. To je velika šteta!

Opet smo na uspon krenuli iz Velikog Rujna, i to stazom koja preko Stražbenice i prijevoja Buljme vodi na Struge i dalje na greben kojim se može na Vaganski vrh, a spremniji mogu i na Sveto brdo. Staza nas je dovela na prijevoj Buljmu odakle brzo stižemo na Tadinu glavicu, svoj prvi vrh u nizu vrhova Višerujne.

Greben je veoma lijep, a s njega se pružaju izvanredni vidici. Već njegov početni dio nudi vidike šire nego što se očima može obuhvatiti, na cijeli kanjon Velike Paklenice te greben Grabra i Velikoga Golića, s pozadinom koju čine najljepše more i otok Pag. Dio grebena oko Debelog brda travnat je i izdužen, a nakon toga slijedi nekoliko malih stjenovitih skupina koje iziskuju nešto penjačke vještine, ali ih se u podnožju može zaobići.

Nakon tri i pol sata lagane šetnje, s puno fotografiranja na svakom izraženom vrhu, trebamo još svladati stotinjak metara visok stjenovit skok na zapadnom grebenu Korovilja, našega posljednjeg vrha u grebenu, prema Rujanskoj kosi. Greben je ispočetka grubo travnat i stalno se spušta, a onda odjednom prelazi u stjenovit dio koji nam se na prvi pogled činio odsječnim.

Brzo smo se pribrali nakon prvotnog iznenađenja i pronašli cik-cak put kroza stijenu te uz pozorno spuštanje opet došli na travnat dio. Kako bismo skratili spuštanje, jer nam je auto bio na drugoj strani polja, probili smo se dijagonalno kroz šumski predio samim podnožjem Višerujne presijecajući nekoliko bezvodnih potočnih korita prije samoga Velikog Rujna.

Umorni, ali zadovoljni i sretni, stižemo do auta. Komentiramo prijedene grebene i zaključujemo da su nepravedno zapostavljeni među planinarima. Kad bi se staza po grebenima markirala, povećao bi se broj planinara koji bi ih posjećivali. Ali opet, s druge strane, dobro je da nešto ostane i za planinarske romantike te one koji planinareći vole malo istraživati. Proveli smo tri prekrasna dana na Velebitu, našoj posebnoj planini.

U zagrljaju Dachsteina

Iskustvo s Dachstein Südwand Steinerwega

Sonja Sabo i Mario Pinjuh, Đakovo

Ispenjati veliku stijenu san je svakog penjača, pogotovo nas koji živimo u Slavoniji, gdje nema mnogo impozantnih planinskih krajolika. Poznata je uzrečica kako je Slavoncima najveći doseg visina bundeve. Kako mi, planinari, često rušimo stereotipe, ovaj smo se put odlučili za zahtjevniju penjačku turu. Imamo iskustva s brojnim višedružinskim smjerovima na Biokovu i u Paklenici, ali i u slovenskim i francuskim stijenama, pa smo odabrali smjer Südwand Steinerweg u masivu Dachsteina u Austriji. Riječ je o smjeru od 27 dužina, od kojih je

većina težinski ocijenjena četvorkama, uz poneku peticu.

Dachstein zasigurno ne treba mnogo predstavljati ljubiteljima planina. Već je sam krajolik na koji puca vidik iz smjera dovoljno snažna pozivnica da navučete opremu i ispužete iz kućnoga komfora u koji nas je dodatno zabio koronavirus. Pa ipak, za one koji ne znaju, Dachstein je planina na granici Gornje Austrije i Štajerske. Prvi uspon na tu očaravajuću planinu uspješno je izveden davne 1834., a od tada planinari i penjači ne prestaju pronalaziti nove izazove u stijenama i na padinama Dachsteina. Braća Steiner

U stijeni
Dachsteina

MARIO PINJUH

MARIO PINJUH

MARIO PINJUH

davne su 1909. prvi put ispenjala južnu stijenu Dachsteina, nedvojbeno jednu od najimpresivnijih stijena u Austriji. Zanimljivo je spomenuti da je cijeli krajolik u kojemu dominira Dachstein pod zaštitom UNESCO-a.

Ni tijekom lanjskog zaključavanja zbog koronavirusa nismo gubili vrijeme i u trenucima odmora, kad nismo bili na kondicijskim pripremama, sanjali smo penjanje. Kad su mjere napokon ublažene i kad je dopušteno napuštanje mjesta prebivališta, slavonsku ravnicu hitro smo zamijenili stijenama Biokova, koje nam je posljednjih nekoliko godina postalo drugi dom i jedna od omiljenih destinacija. Kombinacija stijene, mora i divljine biokovskoga krajolika ne može nam dosaditi, osim ako hodaš u japan-kama – tada dosadi jako brzo. Nakon upenjanja na našim stijenama bili smo spremni za put u Austriju.

Gorski predjeli Austrije nisu nam strani. Još su nam uvijek svjež

sjećanja na penjanje smjerova Top Secret i Maixkante, koji su za svaku preporuku. Uspón feratom Anna + Johann također je bio vrlo dojmljiv. Pa ipak, kad smo se naposljetku našli podno stijene visoke

tisuću metara, knedla u grlu samo je rasla. Sva je sreća što smo je mogli ublažiti skupim pivom u domu. U domu rade dvojica Bosanaca, pa je rakija gratis. Čak nam nude i besplatan doručak, ali nismo

Most na ferati

MARIO PINJUH

Uspón
stjenovitim
pobočjem
Dachsteina

Dachstein je planina na granici Gornje Austrije i Štajerske. Prvi uspon na tu očaravajuću planinu uspješno je izveden davne 1834., a od tada planinari i penjači ne prestaju pronalaziti nove izazove u stijenama i na padinama Dachsteina

baš gladni u 5 ujutro pa ćemo preskočiti salamu i namaze.

Na dan uspona budimo se rano. Želimo što prije odvaliti sat i pol planinarskog prilaza stijeni. Da ne bi prošlo bez iznenađenja, pobrinula se snježna krpa koja se isprijejala preko padine u dužini od pedesetak metara. Tako blizu, a tako daleko: »Zašto dereze nisu u ruksaku?« Pobornici smo light and fast načina penjanja pa smo pomalo u nevolji pri tom priječenju po zaleđenom snijegu.

Ubrzo smo na početku smjera. Iznad nas je kilometar stijene. Vrijeme je savršeno, 18 stupnjeva i nema vjetra, ali

ispred nas su već dva naveza. Ljudi su se požurili iskoristiti uvjete kakve planine često ne nude, pa do nas povremeno s visine dolaze pošiljke kamenja koje nastaju zbog kretanja drugih penjača u stijeni. Ali svako zlo za neko dobro, jer barem nemamo poteškoća s orijentacijom u stijeni – samo pratimo njihove »pošiljke« i znamo da smo na pravom putu. Sidrišta su dobra, 1fix iliti spit s ringom, međuosiguranja O.K., poneki klin ili spit u detalju i, naravno, gdje god stignemo, trpamo frendove. Penjanje traje sedam sati. Nakon toga se probijamo do vrha Hoher Dachsteina, visokog 2995 m, odakle se ima što vidjeti.

Križ na vrhu

MARIO PINJUH

Vidik u daljinu

Ekipa koja nam je gotovo srušila na glavu neko ružno kamenje želi se silom nekako iskupiti pa nam nudi rundu piva za pretrpljeni strah. Njihov je plan spustiti se žičarom za 22 eura, ali nama takvo što brani etika. Naša je računica jednostavna: više hodanja i više piva u sigurnosti doma.

Spust s vrha traje tri sata, a započinje feratom koja vas nakon 45 minuta dovede do ledenjaka. Nakon još 30 minuta hoda po ledenjaku stiže se do postaje žičare. Stignete li na vrijeme, možete se spustiti njome, a ako ne stignete, imate još sat i pol spuštanja po ferati i planinarskom putu. Odluka naveza ispred nas da se spusti žičarom sada se i ne čini tako lošom. Stižemo u dom, zaslužen pivo je na stolu, oprastamo se od svojih domaćina i silazimo na parkiralište, gdje nas čeka naša pokretna kućica.

Jutarnji izlazak iz vreća pomiče naše planove o nedjeljnom penjanju u drugi plan. Tijelo zbraja pristup, penjanje i odstup te govori: »Dosta!«, ali srce bi željelo još. Skrećemo samo pola sata s rute prema kući i idemo na feratu Freifall. Lokacija ferate spektakl je sam za sebe.

To je kanjon niz koji se voda spušta u golemim slapovima dok ferata prolazi kroz tunele uklesane u stijeni. Za prelazanje s jednoga kraja kanjona na drugi služi žica za hodaње. Dok tako balansirate na žici na visini od pedesetak metara, ispod vas prolaze hektolitri vode. Zvuk koji stvara voda ostavlja snažan dojam.

Toplo preporučujemo posjetiti Freifall ako vas put tamo nanese. Ulaz se plaća sedam eura, ali izaći ćete s velikim osmijehom na licu, koji nema cijenu.

Hrvatska planinarska obilaznica u 2020.

U protekloj, 2020. godini, navršilo se 20 godina od uspostave Hrvatske planinarske obilaznice. Podsjetimo, HPO je svečano otvorena u Rudama na pohodu Tragom prvog izleta HPD-a u Samoborskom gorju, organiziranom u povodu 125. obljetnice hrvatskog planinarstva 2000. Od tada do kraja 2020. tiskano je više od 12.000 primjeraka dnevnika, a priznanja HPO-a steklo je više od 1500 planinara, među kojima i njih nekoliko iz inozemstva. U početku je dnevnike objavljao autor obilaznice Zdenko Kristijan, kraće su vrijeme tu zadaću obavljali Bernard Margitić i Ronald Schreiner, a sada se o ovjeri dnevnika HPO-a skrbi Marijana Žnidarec. Popis svih obilaznika koji su stekli neko priznanje HPO-a dostupan je na dva mjesta na webu HPS-a.

Obilaznica ima 154 kontrolne točke i šest stupnjeva priznanja. Zbog zatvorenog puta na vrh Oštri Medvjedak kod Plitvičkih jezera, kao zamjenska kontrolna točka uvršten je vrh Krčmar kod Smiljana.

Iako su u 2020. zbog epidemije mogućnosti putovanja bile uvelike ograničene, broj obilaznika nije se smanjio. O tome svjedoči činjenica da je tijekom 2020. dodijeljeno čak 275 značaka i priznanja HPO-a i to 81 brončana, 59 srebrnih, 45 zlatnih znački te 41 posebno, 29 visokih i 20 najviših priznanja. Štoviše,

budući da je planinarenje po planinarskim obilaznicama aktivnost koja se može organizirati i provoditi individualno ili u užem krugu prijatelja, došlo je i do povećanja interesa za planinarske obilaznice.

Zbog epidemije, u 2020. nije održana planirana svečanost na Dinari u povodu 20. obljetnice HPO-a, kao ni godišnja svečana dodjela posebnih, visokih i najviših priznanja HPO-a. Priznanja su svim obilaznicima poslana poštom, a Komisija za planinarske putove HPS-a planira organizirati prigodnu svečanost kada se za to steknu odgovarajući uvjeti.

Kao i inače, objavljujemo popis svih obilaznika koji su u protekloj godini stekli priznanja HPO-a, te im svima čestitamo!

Brončana značka

Ivan Maltar	PK Ivanec, Ivanec	1436
Antun Verović	HPK Sv. Mihovil, Šibenik	1437
Tatjana Čurin	Nije član PD, Selnica	1438
Matej Horvat	Nije član PD, Čakovec	1439
Vjekoslav Stražina	PD Paklenica, Zadar	1440
Dubravko Balent	PD Bundek, Murško Središće	1441
Antonio Žibrat	Nije član PD, Mahično	1442
Nevenko Špoljarić	HPD Željezničar, Zagreb	1443
Roman Domović	HPD Željezničar, Zagreb	1444
Božo Barbarić	Nije član PD, Veprinac	1445
Dorijan Car	HPD Garjevica, Čazma	1446
Filip Car	HPD Garjevica, Čazma	1447
Dejan Car	HPD Garjevica, Čazma	1448
Tonči Grgasović	HPD Biokovo, Makarska	1449
Dorothea Konjić	PDS Velebit, Zagreb	1450
Vedran Šer	Nije član PD, Samobor	1451
Tomislav Jazvić	PD Planinorci, Zagreb	1452
Mario Meštrić	HPD MIV, Varaždin	1453
Goran Kanižaj	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1454
Marina Črnec	PD Kalnik, Križevci	1455

Dražen Manojlović	PD Kalnik, Križevci	1456
Lucijan Heštera	Nije član PD, Zagreb	1457
Silvija Špicar	PK Extrem, Čakovec	1458
Katarina Malenica Ergović	PU Dinaridi, Split	1459
Luka Talajić	PD Kamenjak, Rijeka	1460
Dino Arbanas	DPIOVP Osmica, Karlovac	1461
Leon Basara	DPIOVP Osmica, Karlovac	1462
Ivan Ćurić	HPD Mosor, Split	1463
Eljas Mihalić	HPD Japetić, Samobor	1464
Dejvi Molek	PD Tuhobić, Rijeka	1465
Dalia Posarić	HPD Biło, Koprivnica	1466
Goran Dombaj	HPD Biło, Koprivnica	1467
Branko Zelanto	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1468
Goran Čoga	HPK Sv. Mihovil, Šibenik	1469
Kruno Petričević	PD Bundek, Murško Središće	1470
Višeslav Turković	HPD Gojzerica, Požega	1471
Ivan Lončarić	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1472
Ankica Lulić	PD Pinklec, Sveta Nedelja	1473
Ivo Jaić	HPD Mosor, Split	1474
Neva Gojković	PU Dalekovod, Zagreb	1475
Lena Gojković	PU Dalekovod, Zagreb	1476

Krešimir Gojković	PU Dalekovod, Zagreb	1477
Ivana Višević	HPD Runolist, Zagreb	1478
Ivan Mesić	HPD Runolist, Zagreb	1479
Barbara Špehar	HPD Bilo, Koprivnica	1480
Vili Volić	PDS Velebit, Zagreb	1481
Igor Posarić	PD Strilež, Crikvenica	1482
Ivan Čular	PD Paklenica, Zadar	1483
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	1484
Mario Perić	PD Mališćak, Velika	1485
Ingrid Petrak	PD Duga, Rijeka	1486
Željko Petrak	PD Kamenjak, Rijeka	1487
Marin Pojer	PD Glas Istre, Pula	1488
Marin Boić	PD Dubovac, Karlovac	1489
Jasna Tušek-Lončarić	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1490
Hrvoje Tržić	PD Krndija, Našice	1491
Mladen Maroslavac	HPD Cibalia, Vinkovci	1492
Petar Kovač	HPD Međimurje, Čakovec	1493
Marta Turinski	PD Dubovac, Karlovac	1494
Anoniman	Zagreb, Nije član PD	1495
Dijana Jakopanec	HPD Bilo, Koprivnica	1496
Kristina Črgar	HPD Kupica, Zagreb	1497
Michael Legesse	HPD Kupica, Zagreb	1498
Patricia Radošić	PD Elektroistra, Pula	1499
Mirko Almer	PD Elektroistra, Pula	1500
Domagoj Cimperšak	PD Zagorske steze, Zabok	1501
Tamara Markotić	Nije član PD, Zagreb	1502
Ivan Videk	Nije član PD, Zagreb	1503
Tamara Gojković	PU Dalekovod, Zagreb	1504
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	1505
Juran Mažić	Nije član PD, Sisak	1506
Zorko Steiner	HPD Orahovica, Orahovica	1507
Goran Bošković	PSD Železničar, Beograd, Srbija	1508
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1509
Ivica Bubnjarić	PD Bundek, Mursko Središće	1510
Biljana Tomljenović	PD Troglav, Knin	1511
Željko Tomljenović	PD Troglav, Knin	1512
Zoran Svirčić	PD Mališćak, Velika	1513
Josip Brajević	HPD Mosor, Split	1514
Mara Vidović	HPD Papuk, Virovitica	1515
Dalibor Bilić	HPD Papuk, Virovitica	1516

Srebrna značka

Branislav Medić	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	1049
Zdravko Tonković	HPD Garjevica, Čazma	1050
Dragutin Vajtner	PD Zanatlija, Osijek	1051
Nevenko Špoljarić	HPD Željezničar, Zagreb	1052
Tonči Grgasović	HPD Biokovo, Makarska	1053
Dubravko Balent	PD Bundek, Mursko Središće	1054
Mario Zaradić	HPD Runolist, Zagreb	1055
Hrvoje Heštera	PD Planinorci, Zagreb	1056
Mandica Đuretković	PD Vrlovka, Kamanje	1057

Ivica Đuretković	PD Vrlovka, Kamanje	1058
Goran Basar	PD Melnica, Slunj	1059
Branko Zelanto	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1060
Kruno Petričević	PD Bundek, Mursko Središće	1061
Lidija Vorše	PD Zanatlija, Osijek	1062
Robert Piria	HPD Željezničar, Zagreb	1063
Antun Verović	HPK Sv. Mihovil, Šibenik	1064
Vedran Šer	Nije član PD, Samobor	1065
Tomislav Jazvić	PD Planinorci, Zagreb	1066
Maša Surić	PD Paklenica, Zadar	1067
Robert Lončarić	PD Paklenica, Zadar	1068
Krešimir Gojković	PU Dalekovod, Zagreb	1069
Stevo Malinović	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1070
Dalia Posarić	HPD Bilo, Koprivnica	1071
Kristijan Gerhard	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1072
Barbara Špehar	HPD Bilo, Koprivnica	1073
Vili Volić	PDS Velebit, Zagreb	1074
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	1075
Željko Petrak	PD Kamenjak, Rijeka	1076
Mirjana Maras	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1077
Kristina Mihalić	HPD Japetić, Samobor	1078
Anoniman	Nije član PD, Zagreb	1079
Dorijan Car	HPD Garjevica, Čazma	1080
Filip Car	HPD Garjevica, Čazma	1081
Dejan Car	HPD Garjevica, Čazma	1082
Dijana Jakopanec	HPD Bilo, Koprivnica	1083
Marko Selanec	PD Kalnik, Križevci	1084
Dušan Šešok	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	1085
Monika Tomašević	PD Psunj, Pakrac	1086
Tatjana Erjavec	HPD MIV, Varaždin	1087
Zlatko Erjavec	HPD MIV, Varaždin	1088
Dragica Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	1089
Ivan Šabalj	PD Bistra, Poljanica Bistranska	1090
Ivan Dragozetić	PD Kamenjak, Rijeka	1091
Katarina Dragozetić	PD Kamenjak, Rijeka	1092
Hana Dragozetić	PD Kamenjak, Rijeka	1093
Sanjin Dragozetić	PD Kamenjak, Rijeka	1094
Igor Mihelić	HPD Vučedol, Vukovar	1095
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	1096
Zorko Steiner	HPD Orahovica, Orahovica	1097
Goran Bošković	PSD Železničar, Beograd, Srbija	1098
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1099
Dino Arbanas	DPIOVP Osmica, Karlovac	1100
Ivica Bubnjarić	PD Bundek, Mursko Središće	1101
Dalibor Ilić	HPD MIV, Varaždin	1102
Robert Nuli	HPD Milengrad, Budinščina	1103
Vesna Devčić	PD Strilež, Crikvenica	1104
Majda Rončević	PD Zanatlija, Osijek	1105
Jerko Martinić	HPD MIV, Varaždin	1106
Zoran Svirčić	PD Mališćak, Velika	1107

Zlatna značka

Branislav Medić	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	757
Martina Aničić	PD Planinorci, Zagreb	758
Mario Florijančić	HPD Cibalia, Vinkovci	759
Valentina Pavliša	PK Scout, Samobor	760
Mario Zaradić	HPD Runolist, Zagreb	761
Mario Cvitković	HPD Mosor, Split	762
Matija Pahernik	HPD Vihor, Zagreb	763
Mladen Pahernik	HPD Stupnik, Gornji Stupnik	764
Branko Zelanto	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	765
Kruno Petričević	PD Bundek, Mursko Središće	766
Mirjana Dražul-Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	767
Željko Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	768
Predrag Falaš	PD Lisina, Matulji	769
Krešo Sojč	HPD Zanatlija, Zagreb	770
Stevo Malinović	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	771
Ognjen Žugec	HPD Gradina, Konjščina	772
Marko Martinjak	HPD Gradina, Konjščina	773
Boštjan Glodež	PD Fram, Fram, Slovenija	774
Vili Volić	PDS Velebit, Zagreb	775
Anka Baradić	PD Glas Istre, Pula	776
Ivica Baradić	PD Glas Istre, Pula	777
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	778
Silva Gvozdanović	HPD Željezničar, Zagreb	779
Ivančica Čikor	HPD Garjevica, Čazma	780
Kristijan Čikor	HPD Garjevica, Čazma	781
Mirjana Maras	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	782
Luka Piršljn	HPD Garjevica, Čazma	783
Anoniman	Nije član PD, Zagreb,	784
Dijana Jakopanec	HPD Bilo, Koprivnica	785
Henry Gessert	Nije član PD, Zagreb	786
Dušan Šešok	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	787
Vesna Tomić	HPD Lipa, Lipik	788
Stjepan Posavec	PD Zagorske steze, Zabok	789
Miljenko Šamec	HPD Gorščica, Zagreb	790
Roberto Matijašić	PD Glas Istre, Pula	791
Predrag Labaš	HPD Dugi vrh, Varaždin	792
Alica Šarić	HPD Papuk, Virovitica	793
Darko Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	794
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	795
Zorko Steiner	HPD Orahovica, Orahovica	796
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	797
Kristijan Gerhard	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	798
Majda Rončević	PD Zanatlija, Osijek	799
Jerko Martinić	HPD MIV, Varaždin	800
Feručo Lazarić	PD Glas Istre, Pula	801

Posebno priznanje

Branislav Medić	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	660
Valentina Pavliša	PK Scout, Samobor	661

Mladen Pahernik	HPD Stupnik, Gornji Stupnik	662
Kruno Petričević	PD Bundek, Mursko Središće	664
Silvio Frajman Lončarić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	665
Mirjana Dražul-Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	666
Željko Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	667
Jasminka Pavlov	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	668
Čedomir Diklić	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	669
Josip Karakaš	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	670
Predrag Falaš	PD Lisina, Matulji	671
Ognjen Žugec	HPD Gradina, Konjščina	672
Boštjan Glodež	PD Fram, Fram, Slovenija	673
Vili Volić	PDS Velebit, Zagreb	674
Željko Benčević	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	675
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	676
Silva Gvozdanović	HPD Željezničar, Zagreb	677
Kristijan Čikor	HPD Garjevica, Čazma	678
Božica Salajec	HPD Bilo, Koprivnica	679
Mario Florijančić	HPD Cibalia, Vinkovci	680
Mirjana Maras	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	681
Marija Bilandžija	PD Kamenjak, Rijeka	682
Robert Bilandžija	PD Kamenjak, Rijeka	683
Anoniman	Nije član PD, Zagreb	684
Dušan Šešok	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	685
Vesna Tomić	HPD Lipa, Lipik	686
Stjepan Posavec	PD Zagorske steze, Zabok	687
Miljenko Šamec	HPD Gorščica, Zagreb	688
Roberto Matijašić	PD Glas Istre, Pula	689
Mario Cvitković	HPD Mosor, Split	690
Marijana Sabo	HPD Belišće, Belišće	691
Predrag Labaš	HPD Dugi vrh, Varaždin	692
Ana Tomac	HPD Papuk, Virovitica	693
Darko Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	694
Stevo Malinović	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	695
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	696
Zorko Steiner	HPD Orahovica, Orahovica	697
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	698
Maja Gabud	PD Grohot, Marija Bistrica	699
Igor Mikuš	PD Grohot, Marija Bistrica	700
Majda Rončević	PD Zanatlija, Osijek	701

Visoko priznanje

Branislav Medić	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	463
Ivanka Hanžić	PD Zagorske steze, Zabok	464
Marko Kovač	PDS Velebit, Zagreb	465
Kruno Petričević	PD Bundek, Mursko Središće	466
Ljiljana Šabić	HPD Japetić, Samobor	467
Irena Vretovski	PD Strilež, Crikvenica	468
Mirjana Dražul-Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	469
Željko Kraljić	PD Strilež, Crikvenica	470
Mladen Planinšek	PD Pinklec, Sveta Nedelja	471
Mirjana Ladišić	HPD Kunagora, Pregrada	472

Božidar Ladišić	HPD Kunagora, Pregrada	473
Daniel Lukšić	PD Glas Istre, Pula	474
Denis Galina	HPD Gradina, Konjščina	475
Zoran Žugec	HPD Gradina, Konjščina	476
Boštjan Glodež	PD Fram, Fram, Slovenija	477
Željko Benčević	HPD Dirov brijeg, Vinkovci	478
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	479
Anoniman	Nije član PD, Zagreb	480
Dušan Šešok	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	481
Roberto Matijašić	PD Glas Istre, Pula	482
Ana Tomac	HPD Papuk, Virovitica	483
Snježana Dutković	PD Bistra, Poljanica Bistranska	484
Darko Dutković	PD Bistra, Poljanica Bistranska	485
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	486
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	487
Mirjana Dolovski	PK Ivanec, Ivanec	488
Mario Dolovski	PK Ivanec, Ivanec	489
Draženko Fabijanić	HPD Željezničar, Zagreb	490
Majda Rončević	PD Zanatlija, Osijek	491

Najviše priznanje

Srećko Bošković	PK Scout, Samobor	262
Kruno Petričević	PD Bundek, Mursko Središće	263
Mirjana Ladišić	HPD Kunagora, Pregrada	264
Božidar Ladišić	HPD Kunagora, Pregrada	265
Biljana Sever	HPD Dugi vrh, Varaždin	266
Ružica Nestić	HPD Bilo, Koprivnica	267
Darinka Pobi	HPD Bilo, Koprivnica	268
Danijel Breščanski	HPD Papuk, Virovitica	269
Blaženka Kelečić	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	270
Vladimir Česnjaj	HPD MIV, Varaždin	271
Branka Ećimović	PD Pšunj, Pakrac	272
Anabela Erceg	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	274
Dejan Erceg	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	275
Kristina Mihalić	HPD Japetić, Samobor	276
Anoniman	Nije član PD, Zagreb	277
Željko Tomašević	HPD Lipa, Lipik	278
Snježana Dutković	PD Bistra, Poljanica Bistranska	279
Darko Dutković	PD Bistra, Poljanica Bistranska	280
Josip Bukvić	HPD Bilo, Koprivnica	281
Tarik Sedić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	282

Za spomenar

Svoju dvadesetu obljetnicu obilježila sam u neobičnim i prilično tmurnim okolnostima. U tišini, bez čestitara, bez rođendanske vreve na kojoj bi se krajem godine u staro-normalnim okolnostima okupljali pohodnici okićeni priznanjima za najčešće druženje s ljepotama koje krijem u svom okrilju.

I skutirala sam se sjetno gledajući svoje poklisare koji unatoč svemu ne prorijediše svoje dolaske. Razumijem oprez, razumijem sve te strogo kontrolirane izlete, povremena ograničenja raznih vrsta, zatvorene planinarske domove... razumijem.

No u tom sivilu prizvah i vedrije dane. Uzeh u ruke i listam prvo izdanje svog dnevnika otisnutog uoči rađanja novog tisućljeća. Prisjetih se tada svojih prvih 135 odredišta za koje se stjecalo posebno priznanje. Uslijedili su silni nagovori, da, drago bi mi bilo da proširim svoje obzore. I deset godina poslije oni ih proširiše. Brojem iskazani, dosegнули su 151, a danas, na svoju dvadesetu obljetnicu eto ih na 154! A znatiželjna, kakva jesam, načuh da će me opet osvježiti. Nestrpljivo čekam.

Prisjetih se i svih generacija svojih pohodnika. I prvostupnika koji su katkad morali otkrivati putove do svojih visova. Sjetih se svih poklonika koje sam prizvala, a potom, oprostite mi na neskromnosti, svojom čarolijom zadržala sve dok ne bi otkrili sve moje zakutke, sve čarne vidike, sve planine...

Pa onog dana kada sam skitajući se prostranstvom interneta pronašla svoju stranicu e-dnevnika... Koje li radosti! Otada sam mogla razgledati i snimke svojih brojnih posjetitelja. Predivni ste!

I na kraju, prisjetih se i svojih tvoraca, svojih skrbnika, pa i brojnih markacista koji su me nerijetko osupnuli svojom marljivošću krčeći i označavajući pristupne putove, prisjetih se i svojih revnih »graditelja« koji se skrbe o metalnim žigovima na mojim vrhovima, svojih promotora, koji su brojnim izdanjima pripomogli da glas o meni dopre što dalje. Dakako, prisjetih se i svih obilaznika i ne mogavši drukčije, napisah kratku poruku svima koji su na bilo koji način omogućili moj uzlet. Napisah na svakom svojem vrhu da se bolje vidi: HVALA!

A ovih dana ulazim tiho u svoje dvadeset prvo ljeto. Htjedoh doći do vas, no vi kliknuste: »Ne, mi hrlimo k tebi«. Ispravih se ponosna: »Dodite, čekam vas na svojim visovima, dodite, oči zatvorite, čarolijom opijeni poslušajte simfoniju jedinstvene ljepote Lijepe Naše«!

Vaša Hrvatska planinarska obilaznica

pripremio: **Vjekoslav Kramberger**, Požega

Značke HPD-a Mala Rava, Zadar

Jedno od rijetkih mladih planinarskih društava koje posjeduje značku društva, te posebnu značku dodjeljuje istaknutim članovima je HPD Mala Rava u Zadru. HPD Mala Rava osnovan je 2010. u Zadru, a od glavnih društvenih djelatnosti ističe se briga o planinarskom skloništu Crnopac (1137 m), stazi Malog Princa te uređenje svih ostalih markiranih putova na jugoistočnom Velebitu, na potezu Prezid – Kita Gačešina – planinarsko sklonište Crnopac – vrh Crnopac (HPO, 1401 m). U sklopu društva djeluje markacistička sekcija.

Značka je izrađena 2015. povodom pete obljetnice osnivanja društva i to u dvije verzije. Osnovna verzija je u nekoliko boja na posrebrenoj podlozi i predviđena je za članove i simpatizere društva, dok je zlatna značka numerirana, te se podjeljuje počasnim i zaslužnim članovima. Motiv je amblem HPD-a Mala Rava kojega karakteriziraju simboli vezani za otok Mala Rava u zadarskom arhipelagu. U markacijskom crvenom krugu pri vrhu nalazi se maslina kao simbol

Planinarsko sklonište Crnopac u zimskom ruhu

osnovne privredne kulture, a ujedno i simbol mira i blagostanja, ispod je prikazan križ s ukrštenim ključevima raja. U Maloj Ravi je crkva posvećena sv. Petru i upravo njegovi svetački atributi kakvi se nalaze na kipu u crkvi stilizirani su na znački. U pozadini značke dominira prikaz planine, slično onako kako dominira Velebit pogledom s Male Rave, a pri dnu je more tamno plave boje, što nas opet upućuje na ovu kombinaciju planine i otoka. Ovaj primjer HPD-a Mala Rava iz Zadra koji je obnovio »značarsku« tradiciju mogli bi slijediti kako mlade planinarske udruge, tako i stara planinarska društva koja su tradiciju izrade, nošenja ili dodjele značke, zanemarila u nedavnoj prošlosti.

INFO

- <https://www.hpd-mala-rava.com>

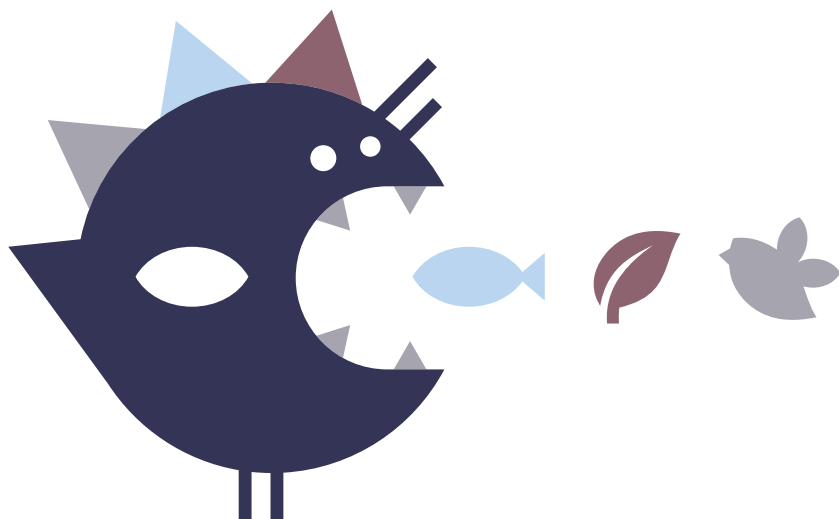
Dva prijatelja i idejna začetnika izgradnje planinarskog skloništa Crnopac i staze Malog princa – Slavko Tomerlin Tatek i Zdenko Morović

1. Karakteristika značke: logo, značka društva.
Natpis: HRVATSKO
PLANINARSKO DRUŠTVO –
MALA RAVA.
Proizvođač: Met-Gal, Zagreb.
Izrada: posrebrevena bakrena
legura, bojana; drucker.
Veličina: 30 mm.

2. Karakteristika značke: logo, počasna značka, numerirana.
Natpis: HRVATSKO
PLANINARSKO DRUŠTVO –
MALA RAVA.
Proizvođač: Met-Gal, Zagreb.
Izrada: pozlaćena bakrena
legura; drucker.
Veličina: 30 mm.

INVAZIVNE STRANE VRSTE

Uključi se i ti u dojavljivanje nalaza invazivnih stranih vrsta putem mobilne aplikacije «**Invazivne vrste u Hrvatskoj**» koju je izradilo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u sklopu projekta Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva
i održivog razvoja

Europska unija
Zajedno do fondova EU

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

Operativni program
KONKURENTNOST
I KOHEZIJA

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Kohezijskog fonda. Ukupan iznos projekta je 15.221.322,96 kn, a iznos EU potpore 12.916.704,51 kn. Sadržaj oglasa isključiva je odgovornost Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.

IGLU ŠPORT

